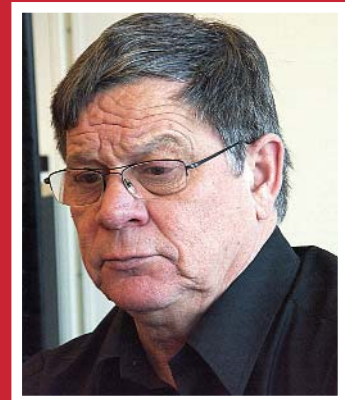
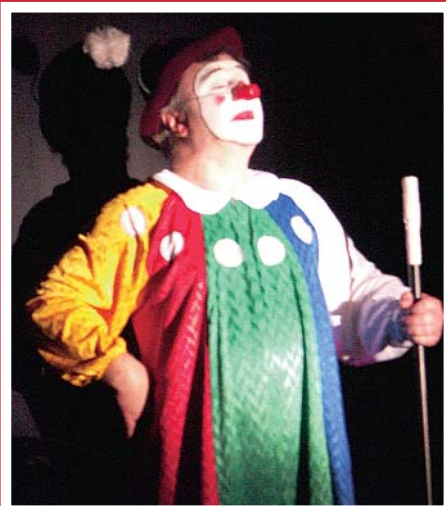
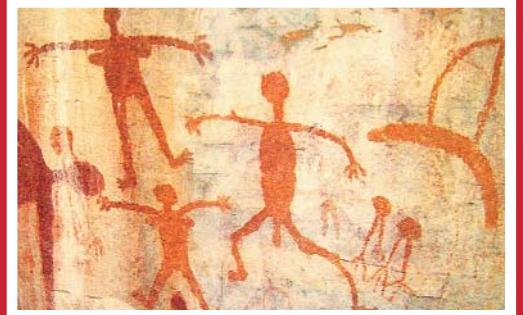

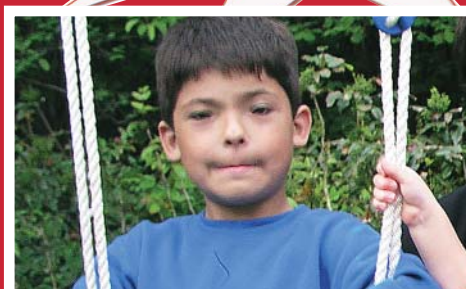
dövas

nr 8- 2007

TIDNING

*Glimtar
från året
som gått*

GOD JUL OCH GOTT NYTT ÅR!

**Tidskrift för
SVERIGES DÖVAS
RIKSFÖRBUND
Grundad 1890**

Utgivning 2008

Nr Manusstopp Utgivning

1 ...fre 1 febto 28 feb
2 ...fre 7 marsto 10 april
3 ...fre 18 aprilto 15 maj
4 ...fre 23 majto 19 juni
5 ...fre 8 augto 4 sept
6 ...fre 12 septto 9 okt
7 ...fre 17 oktto 13 nov
8 ...fre 21 novto 18 dec

Prenumeration och adressändring

medlem@sdrf.se

Agneta Skagerstrand, SDR

Box 300, 793 27 Leksand

texttelefon 0247-641 49

fax 0247-151 03

Prenumerationspris 300 kr/år

REDAKTION

Adress

Dövas Tidning, SDR

Förmansv. 2, plan 6

117 43 Stockholm

dovas.tidning@sdrf.se

Chefredaktör

och ansvarig utgivare

Birgitta Leufstadius

birgitta.leufstadius@sdrf.se

taltelefon/SMS: 070-342 60 68

fax: 08-649 90 46

Redaktör

Lennart Tjärnström

lennart.tjarnstrom@sdrf.se

texttelefon: 08-649 71 03

fax: 08-649 90 46

3G-mobil 0735 009769

Reportrar

Tomas Lagergren, Örebro

tomas.lagergren@sdrf.se

3G-mobil 0735 130199

och

Niclas Martinsson

niclas.martinsson@sdrf.se

3G-mobil 0738 333060

Layout

Åsa Möller

Göteborgs Journalisthus

asa.moller@sdrf.se

taltelefon & fax: 031-24 24 72

Plantagegatan 3B,

413 05 Göteborg

Annonser

Bokas och lämnas till

Björn Holmberg

Box 70, 548 22 Hova

telefon 0506-351 26

fax 0506-301 67

sdrannons@sdrf.se

Förenings- och internannonser

bokas och lämnas till redaktionen

Upplaga: 5800 ex

Tryck: Hedemora Tryck

ISSN 1402-1978

sid 8

sid 10

sid 12

sid 23

sid 5

Innehåll

OMSLAG: GLIMTAR FRÅN ÅRET SOM GICK

(COLLAGE: ÅSA MÖLLER, BILDER: DT:s FOTOGRAFER)

4 *Malmö dövas förening – en 100-årig historia*

6 *Inga tolkar kom – åtta döva missade kurs*

7 *Ekonomiska problem i Västerås DF*

8 *Riksdagsfråga om dövas äldreboende*

9 *Krav i Norge: Laglig rätt till teckenspråk!*

10 *Hundra år med Dövas Nordiska Råd*

11 *Tony – rymdfantast och duktig konstnär*

12 *Komplicerad kommunikation för dövblinda*

14 *Vad vet du om din pension?*

16 *Julen – en bra tid för eftertanke*

18 *Idésprutan Ingemar går i pension*

21 *UNG: Ökad kunskap – bättre bemötande*

23 *FÖRBUND & FÖRENING: Aktiva tolkbrukare i Göteborg*

25 *SDR bantar biståndsverksamheten*

28 *Vad är viktigast på julbordet?*

29 *Julkryss*

30 *Tipselvan*

Vad gör jag om jag blir fast i hissen...?

Snart är julen här igen, och alla jäktar vi med julklappar, julpynt och julbord, både på jobbet och hemma. Alla förberedelser inför julen. Att umgås med släkten. Ibland kan det bli lite för mycket. Men när själva julhelgen kommer, då känner jag att det är mysigt att umgås och äta lite god julmat.

Ute lyser julpynt överallt. Julgranar och julstjärnor är uppsatta, och barnen längtar efter julklapparna... En riktigt God Jul vill jag tillönska er alla!

Men jag tänker också på andra länder, där man inte kan fira jul på grund av fattigdom och krig. Döva barn och ungdomar kan inte se några julprogram. Jämför med våra döva barn och ungdomar som får uppleva fina teckenspråkiga barnprogram. Många barn i u-länder* får inte ens gå i skola, och än värre är det för döva barn. Inget teckenspråk och inga skolor!

Många döva barn och ungdomar, t.ex. i länder som drabbats av krig eller naturkatastrofer, har inte ens några föräldrar. Hur ser deras rättigheter och deras tillgänglighet ut?

Låt oss tänka på dem och försöka hjälpa dem så att även de kan få förverkliga sina önskningar om skola, familj, teckenspråk och arbete. WFD* jobbar mycket med tredje världen, speciellt med utbildning och mänskliga rättigheter, utifrån FN:s konventioner. Bland annat bidrar vi i Sverige till WFD:s arbete för att andra ska få samma rättigheter som vi har här, med teckenspråk och tillgänglighet.

Men inte heller här i Sverige är teckenspråk och tillgänglighet för oss döva något som gäller till 100 procent. Jag undrar om staten verkligen ska lyckas nå sitt mål att hela Sverige ska vara tillgängligt för ALLA funktionshindrade till år 2010?

I ledarspalten i förra numret av Dövas Tidning handlade det mycket om tolkfrågor. Självklart behöver döva och hörselskadade kunna få tolk dygnet runt,

och inte bara "under kontorstid". Även våra liv består av både arbete och fritid, och vi vill kunna ta del i många olika aktiviteter, som alla andra. Det är viktigt att vi bevakar tolkfrågorna!

Även andra former av tillgänglighet är viktiga för oss med funktionshinder. Jag tänker på översättning från svenska till teckenspråk eller tvärtom, t.ex. på fler hemsidor hos myndigheter och andra institutioner, så att de blir mer tillgängliga för oss.

Och på offentliga platser fungerar det dålig idag – t.ex. saknas ofta visuell information om förseningar, byten, ersättningsbussar och liknande, när man reser med tåg eller flyg.

Om jag sitter på tåget så hör jag ju inte högtalarna. På nya tåg finns skyltar, men inte på gamla tåg. Det betyder stora problem för oss som är döva.

Samma sak med hissar – där finns det bara högtalare och telefon, ingenting som är anpassat för oss. Jag upplever obehag när jag kliver in i stålhis utan fönster. Känner mig instängd. Tänk om att jag blir fast i hissen utan kontakt med omvärlden!

De måste göra något även för oss som inte har någon nytta av telefon eller högtalare i hissen. Vi vill gärna ha fönster eller glas runt om hissen för att kunna se och kommunicera med omvärlden. När skall vi få hissar som är anpassade för våra behov?

Porttelefonerna är också ett exempel. Det finns så mycket som behöver förändras. Vi har mycket kvar att uträtta fram till den stora året 2010, då samhället – sägs det – ska vara tillgängligt för oss ALLA.

Det är viktigt att vi alltid påminner om våra behov, i kommunala instanser, på länsnivå och riksnivå, så att de ser att teckenspråkiga finns överallt, och förstår att vi har rätt att få våra behov tillgodosedda.

INGALILL BERGGREN SIK, STYRELSELEDAMOT I SDR

*U-länder – utvecklingsländer; fattiga länder

*WFD = World Federation of the Deaf, dövas världsförbund

SDR hemsida: www.sdrf.se
Information: info@sdrf.se

SDR Stockholm
Adress:
SDR, Förmansvägen 2, plan 6
117 43 Stockholm
Tel. vxl: 08 442 14 61
Texttel. vxl: 08 442 14 60
Fax: 08 442 14 99

SDR Leksand
Adress:
SDR, Box 300
793 27 Leksand
Tel. vxl: 0247-641 00
Texttel. vxl: 0247-641 01
Fax: 0247-151 03

Förbundsordförande
Lars-Åke Wikström
law@sdrf.se
Texttel. 08 442 14 63
3G-mobil 0735 033349

Informationschef
Helena Fremnell Ståhl
hfs@sdrf.se
Tel. 0247 64147
Tel. (tal/SMS) 070 215 46 33

Frågor och materialbeställning
info@sdrf.se

SDR plusgiro: 90 00 24-1

Material till Slingan
slingan@sdrf.se
Telefax 0247-151 03

Bli stödmedlem
medlem@sdrf.se

Kanslichef
Tord Lind
tord.lind@sdrf.se
Texttelefon 08-4421480
Mobil/SMS 0738 371794

Försäljningsavdelning
shop@sdrf.se
Teltelefon 0247-140 65
Texttelefon 0247-100 24
Fax 0247-141 35

Sveriges Dövas Pensionärsförbund
karl-erik.karlsson@sdrf.se
Texttelefon 08-89 44 23

Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Texttelefon 08-442 14 96
Fax 08-442 14 97
sdu@sdrf.se

Västanviks Folkhögskola
Box 300, 793 27 Leksand
Texttelefon 0247-641 01
Teltelefon 0247-641 00
Fax 0247-101 65
www.sdrf.se/vv

Fr. v. Karl Holmgren, Jan- Erik Jönsson, Sonja Jönsson, Ulla-Britt Lunhart, Ulla- Britt Olsson och Ove Persson. Samtliga blev hedersmedlemmar efter många års uppskattat arbete inom föreningslivet.

Fr.v. Per Thomas Örelgård, Lars-Åke Wikström och Lars Wallin.

Bo Åhlén.

Stort 100 års-jubileum i Malmö

Den 3 november firade Malmö Dövas förening "Svenske" sitt 100-årsjubileum. 150 personer var med i den magnifika Knutssalen i Malmö rådhus.

Toastmaster var Lars Wallin som såg till att kvällen blev minnesrik. Bl.a. bjöds en delikat tre-rättersmeny och underhållning, och förtjänsta medlemmar i föreningen fick utmärkelser.

SDR delade ut diplom till dem som varit medlemmar i över 40, 50 resp. 60 år. Från Svenske fick följande medlemmar utmärkelser: Ing-Britt Johansson fick diplom som hedersledamot. Följande blev hedersmedlemmar för troget medlemskap i föreningen: Eira Andersson, Astrid Fejr, Birgit Hansson, Siv Holmgren, Lisegård Johansson, Maj-Britt Larsson och Uno Svensson.

Följande blev hedersmedlemmar för mångårigt uppskattat arbete inom dövas föreningsliv i Malmö: Karl Holmgren, Jan-Erik Jönsson, Sonja Jönsson, Birgitta Lunhart, Ulla-Britt Olsson och Ove Persson.

Mottagning med uppvaktning skedde tidigare samma dag i Landstingssalen, gåvor överlämnades och tal hölls av bland annat SDR:s ordförande Lars-Åke Wikström, som tyckte det var imponerande att en dövförening hunnit fylla så många år. Gratulerade gjorde även kommunalrådet Birgitta Nilsson, "Svenskes" alla underföreningar, länsförbundet, Skånes dövföreningar och andra organisationer med teckenspråksanknytning.

Internsiv jubileumsvecka

Firandet i Malmö Rådhus var final på en intensiv vecka full av aktiviteter för medlemmar och andra intresserade. Det började med en stand-up comedy på teckenspråk med Arne "Kalven" Lundquist och dansken Jörgen "Rödtop" Nielsen. Ett 100-tal personer kom och många fick skrattkramp. Jubileumsgudstjänst hölls av dövprästen i Lunds stift, Beata Sandell, på exakt den plats där dövföreningen bildades för 100 år sedan.

En kväll visades filmer från föreningens historia, bl a från SDR-kongressen 1957 och Svenskes 75-årsjubileum. Kvällen avslutades med visning av dövmuséet. En kväll ägnades åt "dövas kortfilms-gala" i samarbete med Folkets bio, filmer som duktiga döva kortfilmmare skrivit, redigerat och producerat.

►► Forts. på nästa sida

Festdeltagare i glatt samspråk.

Fr.v. Lene Kold Erlandsen och Petra Örelgård.

ANNONS

Personlig utveckling
Personligt ledarskap
Handledning

**human
arc**

www.humanarc.se
tel. 070-590 56 55
Ros-Mari Westerlund Nilsson
Gestaltterapeut

"Limhamnskungen" var första ordförande

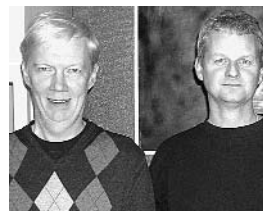
Den 3 november 2007 var det 100 år sedan Malmö Dövas Förening "Svenske" bildades på Sofielundsgården och 38 döva inskrevs som medlemmar. Namnet "Svenske" tillkom med tanke på närheten till Köpenhamn och Danmark, där en omfattande föreningsverksamhet redan var etablerad.

Ronny Carlsson visar alla Sveriges dövtidningar.

I Svenskes välskötta arkiv finns Tidning för Döfstumma 1891, föregångaren till nuvarande Dövas Tidning.

Gänget som arbetar på Dövas Hus i Malmö: Övan fr.v. Lars Larsson och Ronny Carlsson. Nedan fr.v. Ulf Olsson, Per-Thomas Örelegård och Kristina Olsson.

I början av 1900-talet hade döva svårt att föra sin egen talan. För att bryta den sociala och kulturella tystnaden behövdes stöd från inflytelserika hörande. Det var anledning till att Svenske fick ingenjör Rudolf Fredrik Berg, även kallad Limhamnskungen, till sin första ordförande. Men Bergs ordförandeskap blev kort. Han gick bort en månad efter det föreningens bildats, men hann dock skapa Svenskes motto: "Glädje är kraft".

Berg var en mycket känd Malmöbo med stort inflytande inom social- och industripolitiken. Han tog också initiativ till bildandet av arbetsgivareföreningen, SAF.

– Att han trots alla åtagande hade tid för ordförandeskapet i Svenske hänger samman med hans stora intresse för social och filantropiska verksamhet, berättar Per Thomas Örelegård, föreningens nuvarande ordförande.

Till Bergs efterträdare som ordförande valdes 1908 rektor P. H. Söderbaum, som var ordförande till sin död 1929. Föreningens tredje ordförande var också hörande, medicine doktor Ebbe Bergh. På egen begäran avgick Bergh från uppdraget 1952, efter 23 år. Sedan övertog döva själva ledningen av Svenske.

Byggede hyreshus

En betydelsefull händelse var 1927, när Svenske erhöll ett gåvobrev av Malmö stad på en tomt vid Almbäcksgatan. Samma år bildades Svensk Byggnadsförening, och 1934 stod den stora fyra-våningsfastigheten klar. I många år bodde döva i huset, men numera är hörande hyresgäster i majoritet. Bergh fick också vara med och inviga sommarhemmet i Skanör, som längre fram såldes. Ett nytt köptes i Höllviken och fick namnet Ljungheda. Både Byggnadsföreningen och fritidshemmet Ljungheda har självständiga styrelser och ekonomi.

– Det känns tryggt att deras verksamhet inte påverkar dövföreningen, säger Per Thomas Örelegård

Det har vimlat av profiler i Svenske. En var Johan Gustav Malmer, kyrkoherde för döva, som betydligt mycket för Svenskens utveckling. Han skapade kon-

takter utåt i samhället och bidrog till att Dövas Hus förvandlades från dröm till verklighet.

En annan var C. A. Streiffert, som när Svenske fyllde 25 år fick guldmedalj för medborglig förtjänst – den förste döve som hedrats så. Han hade då verkat länge i Svenske och under 18 år varit ordförande i Sydsvenska Dövföreningens egen sjukkasse för döva i Skåne och Blekinge.

Medlemsvård i fokus

Svenske har idag 426 medlemmar varav 75 procent är döva. I föreningslokalen finns en monitor som berättar om alla aktiviteter, där finns också möjlighet till information på teckenspråk. Föreningen har också en modern informativ hemsida. Svenske satsar i första hand på medlemsvård alla åldrar. Nu har man aktiviteter även för de små barnen varje söndag. De läser och ser på film tillsammans.

– Vi vill att våra medlemmar ska få kulturell stimulans på teckenspråk. Vi har inte resurser att arbeta aktivt med intressepolitik, men vi uppmuntrar dem som visar intresse, säger Per-Thomas Örelegård.

Även i Malmö har de märkt att det blivit allt svårare att få folk till styrelser och kommittéer.

– Det är ett problem, den nya generationen är mer individualiserad, säger Per-Thomas, som saknar personer som kan ge och ta i debatten.

Samlar dövhistoria

Malmö dövhistoria är ett projekt som Ulf Nilsson och Ronny Carlsson arbetar med i föreningens regi. De samlar material och information om Malmö dövhistoria, och det finns ett litet museum.

Där finns många rariteter, bl.a. föreningens första kafferservis från 1934 med namnet "Dövas Förening Svenske" ingraverat. Ronny visar dövtidningar från 1915 och 1922, många av dessa tidningar kom till stånd från Skåne. Ulf kilar in i ett säkert skyddsrum och hämtar "Tidningen för döfstumma" från 1891 – den tidning som idag är Dövas Tidning. Här kan man också se att föreningen haft en aktiv filmklubb ända fram till 1970-talet, samt att bridge stått högt i kurs i Malmö.

– Här har funnits många döva profiler i staden, kultur som döva har delat och upplevt, föreningar som har funnits eller finns. Vi vill visa hur döva lever i samhället, med arbete, fritid och tekniska hjälpmedel, säger Ulf Nilsson och påpekar att det är en stimulerande uppgift.

LENNART TJÄRNSTRÖM

►► Forts. från föreg. sida

En kväll var teckenrock med Technocats från Göteborg på besök och underhöll med sånger på teckenspråk. Föreningen bjöd också in till minikurser i teckenspråk för Malmö Stads politiker, tjänstemän m.fl.

En dag som många såg fram emot med förväntan var då Lars "Farfar" Wallin och journalisten Göran

Skytte föreläste på Malmö Stadsbibliotek. "Farfars" föreläsning hade rubriken "Hittar vi på tecken?" Han berättade om sitt arbete på universitetet i Stockholm. Skytte har dövknytning i sin släkt och har skrivit en bok om sin döve mormors far, "Brev från tystnaden", som många passade på att köpa och få signerad.

LENNART TJÄRNSTRÖM

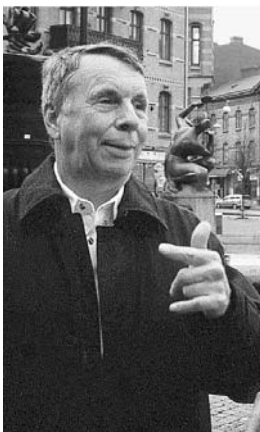

Föreningens första kaffeservis från 1934. Föreningens namn finns ingraverat.

Inga tolkar kom – åtta döva missade kurs

Åtta döva personer hade anmält sig till en kurs ordnad av Göteborgs kommun. Men väl på plats fanns inga tolkar. De döva deltagarna fick gå hem, arga och besvikna. En av dem var dövblinde Björn Ångquist, som säger:

– Tolkverksamheten måste reformeras!

Björn Ångquist.

Den trista incidenten uppmärksammades den 11 november i en artikel av Karin Lundahl i Göteborgs-Posten. Kursen om personuppgiftslagen som kommunen ordnat åt ett antal föreningar, bland annat Göteborgs Dövas Förening, hölls i Dahlheimers hus i Göteborg en lördag. Men de fyra tolkar som kommunen beställt åt de åtta döva kursdeltagarna, varav en dövblind, dök aldrig upp.

Christina Matsdotter vid Sociala resursförvaltningen i Göteborg beställde fyra tolkar tidigt i veckan. Först på lördagen – kursdagen – fick hon veta att inga tolkar fanns.

Tolkcentralen hade lämnat ett meddelande på hennes telefonsvarare under fredagen, men det fick hon inte, eftersom hon inte var på kontoret då. När hon fick veta att inga tolkar dykt upp, ägnade hon lördagsmorgonen åt att försöka få tag på lediga frilanstolkar, men utan resultat.

– Det här är dövas vardag, kommenterar Christina Matsdotter i GP.

– Det leder till att de blir isolerade i förhållande

till den hörande världen. Döva måste ha tolkar vad de än ska göra.

Sylvia Lång, tolkchef i Västra Götaland, beklagar det inträffade. Hon vill inte uttala sig om det enskilda fallet, men säger att det generellt är ett problem att Tolk tjänsten har för lite resurser.

”Inte samma villkor”

– Vi som var intresserade av kursen stod som förlamade när det inte kom några tolkar, säger dövblinde Björn Ångquist, som var en av de tilltänkta kursdeltagarna.

– Än en gång blev det tydligt att vi inte kan vara aktiva och vidareutveckla oss på samma villkor som hörande.

Björn anser att tolkverksamheten måste reformeras.

– Ansvar bör övergå till staten. Försäkringskassan kan möjligen vara en del av denna lösning, eftersom det gäller alla tolkverksamheter i hela landet.

Det händer alltför ofta att döva inte får tolkhjälp, säger Björn, och betonar hur psykiskt påfrestande detta kan vara.

– Kanske kan man i framtiden vända sig till läkare för att få remiss för tolkbeställningar, och Försäkringskassan står för kostnaden? säger Björn, som också vill tacka kursdeltagarna och kursanordnarna för deras stöd för dövas rättigheter. **TEXT OCH FOTO: B.L.**

Teckenspråkiga får egen kulturskola

Landets första teckenspråkiga kulturskola ska starta i Örebro en bit in på det nya året. Allmänna arvsfonden har anslagit pengar under en treårsperiod.

Det är ABF som i samarbete med Dövas förening i länet, Örebro kommun och Specialskolemyndigheten har sökt och fått pengarna. Under första året får verksamheten cirka 1,2 miljoner kronor. Målgruppen är barn och ungdomar från 9 års ålder upp till och med gymnasiet.

– Det är viktigt att de får en verksamhet som bygger på deras förutsättningar och behov, samt att villkoren blir desamma som för andra ungdomar, säger Cathrine Björkstrand i Dövas Förening i Örebro.

Idén om en teckenspråkig kulturskola väcktes för några år sedan, inte minst med tanke på att det finns många hörselskadade barn och ungdomar i Örebro. En kartläggning visar att det i grundskole- och gymnasieåldern finns cirka 600 ungdomar, i förskoleåldern ett 40-tal. Dessutom ett tusental så kallade CODA-barn, d.v.s. hörande barn till döva föräldrar.

I början räknar man med att ca 75 barn och ungdomar ska delta i de verksamheter som kommer i gång. Ämnen som till en början erbjuds är teater, dans, musik, skapande ämnen, cirkus med mera.

Kulturskolan ska drivas på deltagarnas egna villkor och undervisningen blir teckenspråkig.

(Källa: Nerikes Allehanda)

Tre nya skolmyndigheter

■ Skolmyndighetsutredningen överlämnade den 1 november sitt betänkande Tre nya skolmyndigheter till utbildningsminister Jan Björklund. Utredningen har haft i uppdrag att föreslå en ny statlig struktur för myndigheter inom skolområdet.

Några av myndigheterna som berörs är Skolverket, Myndigheten för skolutveckling, Specialpedagogiska institutet SIT, Specialskolemyndigheten SPM, vidare Nationellt centrum för flexibelt lärande (CFL) och Tolk- och översättarinstitutet TÖI.

Utredningen föreslår att skolfrågorna samlas i tre nya myndigheter med tydliga och avgränsade uppgifter: Skolinspektionen, Skolverket och Myndigheten för specialpedagogik.

Myndigheten för specialpedagogik hanterar frågor som rör barn, ungdomar

och vuxna med funktionshinder i skolan.

De regionala organisationerna samt all verksamhet vid Specialpedagogiska institutet SIT och Specialskolemyndigheten SPM läggs ihop i den nya myndigheten. Huvudkontoret lokaliseras till Härnösand. SPM:s ledning och administration blir kvar i Örebro.

Myndigheten för skolutveckling och Nationellt centrum för flexibelt lärande (CFL) läggs ner. Det mesta av Tolk- och översättarinstitutets TÖI:s verksamhet inordnas i Stockholms universitet.

Ansvar för teckenspråks- och dövblindtolkutbildningen och kontakttolkutbildningen (övriga språktolkar) överförs till Folkbildningsrådet FBR.

Utredaren föreslår att den nya myndighetsstrukturen införs från den 1 juli 2008.

Besök SDR:s webbplats: www.sdrf.se

Nationalekonom årets stipendiat

Stiftelsen P. Schönströms stipendium för studerande döv ungdom har för 2007 tilldelats Richard Baltander, född 1969 och boende utanför Stockholm. Hans forskning visar bl.a. att döva har lägre arbetsinkomst än riksgenomsnittet.

Stipendiet är i år på 25.000 kronor plus diplommet "Fågeln", ett grafiskt blad utfört speciellt för stiftelsen av konstnären Hans Wigert.

– Jag blev väldigt glad och överraskad över beskedet att jag skulle få årets stipendium. Det känns verkligen uppmuntrande. Nu undersöker jag hur jag ska använda pengarna. En idé är att använda dem till avhandlingsarbetet, säger Richard Baltander till Dövas Tidning.

Richard är hörselskadad och använder teckenspråk. Han är doktorand i nationalekonomi vid Institutet för social forskning (SOFI) vid Stockholms universitet. Han skriver för närvarande en avhandling med arbetstiteln: "Education, labour market and incomes to deaf/hearing impaired and blind/visually impaired", där han studerar utbildning, arbetsmarknad och inkomster för döva/hörselskadade och blinda/synskadade.

Undersökningsperioden är för alla uppsatser utom en åren 1991-2000. Avhandlingen består av fyra uppsatser, och den första handlar om avkastning på utbildning, den andra om arbetsinkomstfördelning, den tredje om lönebidrag (här är tiden 1995-2000) och den fjärde om sysselsättning.

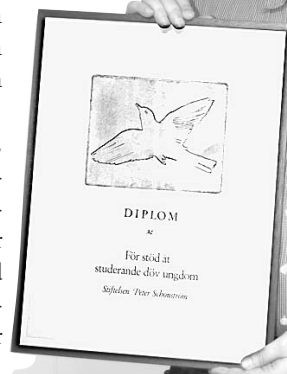
– Arbetet med avhandlingen pågår än, men i t.ex. uppsatsen om arbetsinkomstfördelning ser man bl.a. att den genomsnittliga arbetsinkomsten för alla åren är lägre för döva/hörselskadade jämfört med motsvarande för en grupp som representerar hela Sveriges befolkning, säger Richard.

Han trivs med sin forskning, men säger samtidigt när han tittar in i framtiden:

– Jag skulle gärna vilja vara verksam en period utomlands. En annan förhoppning är att få undervisa döva i nationalekonomi.

Vid sidan av forskningen är film, idrott (både se på och syssla med) och umgänge med vänner hans främsta fritidsintressen.

LENNART TJÄRNSTRÖM

Dövföreningar har problem

Konkurshot mot Västerås DF avvärjt

Västerås Dövas Länsförening har akuta ekonomiska problem. Slarv med bokföringen har satt föreningen i en besvärlig situation, där uteblivna hyresbetalningar gjort att föreningen fått kronofogden efter sig. SDR* har gått in med ett lån för att rädda föreningen.

Västerås Dövas Länsförening har i dagsläget bara en interimsstyrelse* som arbetar fram en budget- och handlingsplan för att reda upp situationen. Någon ekonomisk berättelse har inte funnits sedan 2005. Någon ansvarfrihet för den styrelse som satt då, har inte getts. Under våren 2008 ska man ha ett nytt möte, där de ekonomiska boksluten sedan 2005 ska redovisas. En av åtgärderna som föreningen, som har 40 medlemmar, tvingas vidta, är att säga upp den nuvarande verksamhetslokalen.

DT frågade SDR:s styrelseledamot Ola Lundström, som var SDR:s representant på årsmötet i Västerås DF, hur situationen kunnat uppstå. Ola uppger kompetensbrist, t.ex. vad gäller bokföring och föreningskunskap, som orsak. Han tillägger:

– Idag är det svårt att rekrytera kunnigt folk till styrelser etc, speciellt i de mindre föreningarna.

Han tror inte att Västerås är ensamma om att ha det svårt med nyrekrytering till dövföreningen.

– Det kommer nog fram fler föreningar som behöver hjälp, befarar Ola.

– SDR ska titta på hur vi ska förebygga sådant här. Kanske bör vi hålla rikstäckande gemensamma kompetensutvecklings- och tematräffar kring föreningskunskap och bokföring.

– De som vill sitta med i styrelser har inte alltid fullgod kunskap kring detta, men det är viktigt att de får det.

Annorlunda i framtiden

En annan sak som Ola gärna vill se är att fler föreningar försöker bli mer självförsörjande och inte beroende av bidrag. Han funderar kring begreppet "förening":

– Det kanske blir annorlunda i framtiden. Dövföreningarna kanske hittar sin egen nisch och blir mer intresseföreningar.

Ett av SDR:s dilemman idag är, enligt Ola, förbundets omorganisation till följd av att även riksorganisationen har dålig ekonomi. SDR har inte lika mycket resurser idag, men Ola vill ändå att föreningarna hör av sig till SDR om de får problem, annars kan det gå illa:

– Hade inte Västerås DF kontaktat oss hade de förmodligen inte funnits kvar idag, avslutar Ola Lundström.

TOMAS LAGERGREN

Ola Lundström.

*SDR – Sveriges Dövas Riksförbund

*Interimsstyrelse – tillfällig styrelse som fungerar tills ordinarie styrelse utsetts.

Äldre dövas situation togs upp i riksdagen

Många döva fanns på plats på riksdagens åhörarläktare när dövas rätt till teckenspråkiga äldreboenden och teckenspråkig hemtjänst diskuterades den 2 november.

Statsrådet Maria Larsson.

**Interpellationer – frågor från riksdagsledamöter till ministrar i regeringen.*

SDR:s Suzanne Albihn, som driver frågan, var liksom de döva åhörarna glad att äldre dövas situation nu kommit upp på dagordningen. Statsrådet Maria Larsson (kd) svarade på en interpellation* från en grupp vänsterpartister.

För de äldre döva är dövsamhället med dövas föreningar ofta tryggheten och möjligheten att träffa andra teckenspråkiga för gemenskap och samtal, sa riksdagsledamoten Eva Olofsson (v) bland annat. Men oron finns där; vad händer när jag inte längre orkar ta mig hemifrån? När jag behöver plats på äldreboende, skall jag då hamna på ett boende där samtalet med andra består av några rader på en papperslapp, och hamna i utanförskap och isolering? I dag finns, vad vi känner till, teckenspråkig hemtjänst i Göteborg sedan 20 år tillbaka. Teckenspråkiga äldreboendeplatser finns i Malmö, Stockholm och är på gång i Göteborg. I Umeå där dövas förening är aktiva i frågan har vad jag vet inget beslut

Många döva infann sig i riksdagen när ledamoten Eva Olofsson (t. v. i bild) tog upp frågan om teckenspråkiga äldreboenden med statsrådet Maria Larsson.

FOTO: ELISABETH HAGBERG

fattats ännu, sa Eva Olofsson.

Det ansvariga statsrådet Maria Larsson höll med om att det är ett problem att många äldre döva inte kan få tillgång till hemtjänst och äldreboenden där personalen kan teckenspråk. Regeringen vill satsa på ett system där äldre kan välja mellan privata och kommunala vårdhem, så att äldre döva ges större möjligheter att få vård av teckenspråkig personal. Man ska också ge mer pengar till olika handikapporganisationer för att få till stånd ett ökat samarbete, t.ex. med SDR, i dessa frågor, sa Maria Larsson. Eva Olofsson replikerade att valfrihet inte automatiskt betyder att det skapas teckenspråkiga äldreboenden.

B.L.

ANNONSER

Vägverket

Kolla läget på vägarna eller ställ av bilen?

På www.vv.se kan du ställa av och på bilen, beställa registreringsbevis, förlustanmäla ditt körkort, kolla läget på vägarna och mycket annat – dygnet runt.

Information finns på teckenspråk. Knappa in www.vv.se och välj "Teckenspråk".

Läs mer på: www.vv.se

STIFTELSEN MO GÅRD

en resurs för personer med dövblindhet och döva personer med tilläggshandikapp.

Genom ditt bidrag stöder Du forskning och utveckling för dessa grupper.

Tacksam för Ditt bidrag på vårt kontrollgirokonto 901136-2.

Stiftelsen Mo Gård
Box 175, 612 24 Finspång
Tel: 0122-236 00
www.mogard.se

Schimpansen som kunde teckna är död

– kunde kommunicera med 250 tecken

Det första djur som lärt sig ett av människans språk – teckenspråket – har lämnat jordelivet.

Chimpansen Washoe var det första djur som lärde sig kommunicera via ett mänskligt språk.

Hon avled i slutet av oktober i den – för en schimpans – höga åldern av 42 år, meddelar vetenskapsmän på hennes hem, institutet för kommunikation mellan schimpanser och människor vid Central Washington University i USA.

Den berömda chimpanshonan Washoe föddes i Afrika 1965 och redan några år senare började vetenskapsmän i Nevada, USA, att lära henne det amerikanska teckenspråket. Vid sin död kunde hon kommunicera med 250 tecken.

”Washoe var den första icke-mänskliga levande varelse som tillägnat sig ett mänskligt språk, och hennes adoptivson Loulis är den första som fått ett mänskligt språk från en annan schimpans”, står det att läsa på webbplatsen Friends of Washoe.

Chimpansen Washoe.

FOTO: NORSKA DØVES TIDSKRIFT

Norges döva demonstrerade för sitt språk

I strålände höstsol samlades nära 2.000 döva, hörselskadade och sympatisörer från hela landet till demonstration på Youngstorget i Oslo. Kravet var: Ge teckenspråket legal status!

Dövorganisationerna vill att teckenspråket definieras som Norges fjärde officiella språk. De hade räknat med att kunna samla cirka 500–800 demonstranter, men intresset visade sig mycket större.

Folk från andra landsändar chartrade bussar för att komma till Oslo och demonstrera, berättade en stolt Hanne Kvitvær i Norges Døveforbund efter att det långa demonstrationståget hade marscherat från Youngstorget till stortinget (riksdagen).

Fyra riksdagspolitiker mottog kravet från demonstranterna.

– Många människor har sin identitet knuten till teckenspråket. Det bör få samma status som andra

språk, sa riksdagsledamoten för Venstre, Trine Skei Grande.

Nu väntar Norges döva med spänning på den ”språkmelding” som det norska kulturdepartementet ska lägga fram för stortinget (riksdagen) vid årsskiftet. Där förväntas departementet ge sin syn på frågan om lagskydd för teckenspråket.

Om det visar sig att departementet inte vill föreslå att teckenspråket blir ett av de officiella språken i Norge, så kommer dövförbundet att börja bearbeta riksdagsledamöterna. I så fall kommer processen att ta lite längre tid, förklarar Helge Herland, redaktör för norska Døves Tidsskrift

L.T. / B.L.

Besök oss på www.sdrf.se

Första raden: Ragnar Veer, Sverige, Lars-Åke Wikström, Sverige, Asger Bergmann, Danmark, Helle Skjoldan, Danmark. Andra raden: Jaana Keski-Levijoki, Finland, Ingela Jacobsson, Sverige, Hanne Kvitvaer, Norge. Tredje raden: Markku Jokinen, Finland och Hjördis Ann Haraldsdóttir, Island.

Hundra år med Dövas Nordiska Råd

Dövas Nordiska Råds verksamhet tog sin början 1907, när döv-förbunden i Danmark, Finland, Norge och Sverige höll den första nordiska konferensen i Köpenhamn. I år firades 100-års-jubiléet i samma stad. Temat var "teckenspråk, kultur och identitet i förändring".

1907 kom förbunden överens om att inrätta en samarbetskommitté. Fram till 1950 arrangerades kongresser och möten sporadiskt, men sedan har ett mer kontinuerligt samarbete skett. År 1972 ändrades namnet till Dövas Nordiska Råd, DNR.

– 1974 blev Island medlem och 2002 kom Färöarna med i det nordiska samarbetet, sade Lars Åke Wikström när han den 26 oktober öppnade DNR:s 100-års-konferens i Köpenhamn.

Idag har Dövas Nordiska Råd i genomsnitt fyra sammanträden om året och en Nordisk kulturkonferens hålls vart fjärde år. Länderna turas om att ta ansvar för rådets sekretariat i fyraårsintervaller, för närvarande är Sverige värd.

Har olika status

Jubileumstemat var teckenspråk, kultur och identitet i förändring. Om undervisningen av döva och hörselskadade barn föreläste och debatterade Svend Erik Hansen från Fredericaskolan i Danmark, Greger Bååth, generaldirektör för svenska Specialskolemyndigheten, samt Paul Richard Peterson, generalsekretäre i norska dövförbundet.

90 procent av alla döva barn i Norden får CI (cochlea implantat), och Greger Bååth berättade om ett allt större intresse för tvåspråkig undervisning bland hörselskadade. Av de barn som får CI väljer 50-60 procent samlad skolgång. Det har lett till att stödbehovet i undervisningen har ökat, men också att fler elever når utmärkta studieresultat.

– Låt de här barnen, med eller utan hörseltekniska hjälpmedel, få möjlighet att välja kommunikationsmetod. De ska ha möjlighet att få två språk, sa Greger Bååth.

Norge och Sverige har statlig styrning av dövskolorna, och har därför lättare att ge direktiv. I Danmark

ansvarar kommunerna för döva och hörselskadades utbildning. Det har lett till att de ser teckenspråk som ett hjälpmedel istället för ett självständigt språk. Svend Erik Hansen ställde frågan: Kommer dövskolorna att försvinna i Danmark? Risker finns om inte teckenspråksnivån höjs och att danska och teckenspråk ses som två likställda språk. Det är också viktigt att döva och hörande samarbetar, anser Hansen.

Bente Dahl, medlem av folktinget, ser det som ett problem att man i Danmark tror att teckenspråk hämmar talspråksutvecklingen. Vid nordiska språk-konventionens session i Köpenhamn 2006 diskuterades de nordiska teckenspråken. Det enklaste är att regeringarna i de nordiska länderna erkänner sitt lands teckenspråk, tycker Dahl.

Finn Christensen från danska utbildningsdepartementet berättade att den nordiska språkkonventionen funnits i 20 år, men att teckenspråken inte omfattas av konventionen. Teckenspråkets status ser olika ut i de nordiska länderna.

Liisa Kauppinen, Finland, tog upp varför teckenspråket är så viktigt för döva: Utan språkliga rättigheter har döva inte heller några mänskliga rättigheter. Liisa hänvisade till FN:s konvention om funktionshinder. Där ses teckenspråket som en full språklig rättighet. Den omfattar också tillgänglighet, jämlikhet och delaktighet i det politiska livet.

– Döva ska ha rätt att uttrycka sig fritt på sitt språk i alla sammanhang, betonade Liisa Kauppinen.

Språkfrågor i fokus

Ett trevligt inslag i firandet var framträdandet av teckengruppen HandOrama, samt Peter Niemeläs filmer från DNR:s 100-åriga historia.

Avslutade jubileumsdagen gjorde Asger Bergmann, ordförande i Danmarks Dövas Landsförbund. Det bästa med det nordiska samarbetet är att länderna inte ensamma behövt kämpa för tillgänglighet och lagstiftning, sa han. Han ansåg också att DNR:s arbete har bidragit till bättre livsvillkor för döva i Europa och ute i världen. ►► Forts. på nästa sida

Asger Bergmann och Liisa Kauppinen.

"Nu önskar vi att teckenspråket får en officiell status som språk. Allt fler politiker i de nordiska länderna är positiva och arbetar för att få teckenspråk med i språkkonventionen."

Tony – rymd- fantast och konst- när

Tony Töyrä visar några av sina alster.

Vid Dövas Dag i Vänersborg fastnade DT:s utsände vid en utställning av tavlor som genast sätter igång fantasin – motiven är svartvita och skarpa och föreställer märkliga rymdskepp och rymdvarelser. Mannen bakom verken är den duktige konstnären Tony Töyrä, 38.

**UFO – Unidentified Flying Object (oidentifierat flygande föremål)*

**Odigos – ett behandlingshem vars målgrupp är döva, vuxna normalbegåvade personer med psykiska funktionshinder, och/eller social anpassningsproblematik.*

Ett av motiven föreställer två personer som går i skogen och hör något bakom ett krön. De går dit och får syn på rymdfigurer och ett UFO*. Något som mycket väl kan hända i verkligheten en dag, tror Tony Töyrä. Han tror att vi människor inom en snar framtid kommer att ha samhällen ute i rymden.

– Det närmaste är väl en månbas. Dit skulle jag vilja resa! säger han.

– UFO:n är något jag är fascinerad av, säger Tony och berättar om den första gången han såg ett UFO:

– Det var 1997. Då gick jag över en bro hemma i Luleå och plötsligt såg jag en gul, grön och rosaaktig massa – en skimrande röra av färger – som rusade förbi.

– Sedan dess har jag trott på UFO:n, och jag har sett dem två gånger nu. Jag tror att det kanske finns andra levande väsen utanför jorden, säger Tony.

Tony är uppväxt i Luleå och idag bosatt på Odigos* i Eskilstuna.

Han har ställt ut sin konst ett antal gånger, bl.a. i

Luleå, Kiruna, Piteå och Eskilstuna, där besökarna blev hänfödda.

Tacksamt motiv

Han började måla och rita redan som liten och då var det dinosaurier som gällde. Men något hände när han tittade i en stjärnkikare och tyckte om vad han såg. Stjärnorna och den mystik han mötte, det mörka och eviga universum som vi omges av, föll han pladask för. Det har blivit många tavlor genom åren.

Och han ser fördelarna med att välja rymdmotiv:

– Jag kan fantisera fritt, eftersom ingen vet hur det ser ut därute egentligen. Jag får bilder i huvudet och ritar därefter, i kol eller blyerts.

Tony är snabb och säker när han ritar.

– 15-30 minuter tar en tavla, berättar han.

Att han är rymdfrälst märks när han pratar om vad han gillar bäst att läsa eller se på TV:

– Star Trek, säger han utan att tveka.

Men han gillar inte bara att rita hela dagarna – det gör han inte.

– Nej, jag gillar att bowla och bada och att gå i skogen också.

Men bäst av allt – det är rymden. Där får fantasin flöda fritt – där är den obegränsad, likt universum.

TEXT OCH FOTO: TOMAS LAGERGREN

►► Forts. från föreg. sida

I den första resolutionen från den nordiska kongressen 1907 står det bl.a. att döva då kämpade för bättre tillgänglighet, bättre tillgång till skola, vidareutbildning samt studier på högskola. De begärde också medinflytande på skolor och institutioner och ville vara med och bestämma i frågor som berörde döva.

– Nu önskar vi att teckenspråket får en officiell status som språk. Allt fler politiker i de nordiska länderna är positiva och

arbetar för att få teckenspråk med i språkkonventionen, sade Asger Bergmann, som beklagade att Danmark är mest negativ i denna fråga.

En annan strategi tror Asger kan vara att använda FN:s nya handikappkonvention, som kan bli ett verktyg för att få teckenspråket erkänt över hela världen.

TEXT OCH FOTO: LENNART TJÄRNSTRÖM

Punktskrift - när man inte längre kan läsa vanlig skrift.

Att kunna kommunicera trots total dövblindhet

**Taktil – ngt som har med känseln att göra. Personer med total dövblindhet lär sig att, med sin hand på din, "läsa av" vad du tecknar.*

**Haptisk kommunikation – icke-visuell kommunikation*

**Feedback – återkoppling*

**FSDB – Föreningen Sveriges Dövblinda*

**LSS – lagen om särskilt stöd för vissa funktionshindrade*

Att behöva hitta nya strategier för att klara av vardagen kan bli påfrestande för personer med dövblindhet. Det underlättar vardagen att kunna taktilt* teckenspråk och punktskrift.

Andra veckan i oktober hade Västansviks folkhögskola en aktiveringskurs för personer med dövblindhet. Hela veckan fick vi träna eller lära oss taktilt* teckenspråk, punktskrift och haptisk* kommunikation. Vi fick en riktig genomkörare!

Man har enats om att använda begreppet "person med dövblindhet". Man säger alltså inte att man ÄR dövblind, för man är ju inte SJUKDOMEN. Det är något man fått och har svårt att acceptera, men man kan lära sig att leva med dövblindheten i alla fall.

Linda Eriksson, uppskattad lärare vid Fellingsbro folkhögskola och projektledare för FSDB:s* projekt "Bättre dövblindtolkning", lärde oss taktilt teckenspråk. Vissa hade redan börjat använda det.

Teckenspråket är ett rikt språk som har ansiktet som en uttrycksform – lätt för oss dövblinda att missa. Därför måste vi enligt Linda ta ansvaret för att hänga med i samtal med andra. Men någon menade att andra också har ett ansvar att vara tydliga.

För att ge feedback* till personer som tecknar, brukar man nicka eller teckna. Men sådan feedback kan vi med dövblindhet inte få. Det finns andra sätt, som haptisk kommunikation. Man kan "klappa" på ben eller underarm beroende på var man står eller sitter. Likaså kan man t.ex. meddela att man ska på toaletten, genom att "rita" korstecknet på skulderbladet. Linda menar att man ska våga sig på att teckna på kroppen som haptisk kommunikation, sedan kommer det att bli permanent. Haptisk kommunikation är ett alldeles nytt begrepp.

När personer med dövblindhet tecknar med varandra håller de varandras händer. Den som vill säga något

använder vänster hand och den som lyssnar har den högra handen. Den som vill ge feedback kan "krama" handen på den som tecknar eller liknande.

Punktskrift är vår väg till omvärlden den dag vi inte längre kan läsa vanlig skrift. Kursledarna Eva Norberg och Julia Kankkonen delade oss i två grupper. Vi hade olika kunskaper om punktskrift. Man kan jämföra med folk som ska lära sig teckenspråk; ju mer du använder det, desto lättare blir det att komma ihåg, förklarade Eva. Du får pröva dig fram vilket finger som passar dig bäst vid avläsning av punktskrift.

En eftermiddag delade vi våra erfarenheter med varandra om hur det är att leva med dövblindheten. Vi lyssnade på en som förlorat syn och hörsel, mycket gripande. En annan deltagare skildrade hur jobbigt det är att inte bli förstädd eller trodd, t.ex. av myndighetspersoner när man behöver LSS* eller tolk.

Att vi träffar fler professionella än släkt och vänner är inte så konstigt. Personer som var självklara i vår vardag försvinner när synen eller hörseln blir sämre. Allt i vardagen tar sin tid, då måste man prioritera.

När vi alla satt i ring och berättade för varandra, behövdes det inga förklaringar – alla kände igen det.

Avslutningskvällen blev extra festligt med kommunens planerade strömvabrott. Vi blev tvungna att använda våra nya kunskaper i taktilt teckenspråk och punktskrift, eftersom tipsfrågorna var på punktskrift. Svaren på frågorna fick vi själva fixa fram. En fråga var: "Vem klappar bäst?" Tre personer, som var 1, X eller 2, fick tävla i att slå in en julklapp med presentpapper och snöre.

Vi var eniga om att ses på nästa kurs i vecka 7 och kramade varandra innan hemresan. Alla ni som inte varit på kursen, bör komma med på en trevlig kurs med mycket fin och nära sammanhållning.

ANNE-MAJ MAGNSTRÖM

"Att behöva hitta nya strategier för att klara av vardagen kan bli påfrestande för personer med dövblindhet."

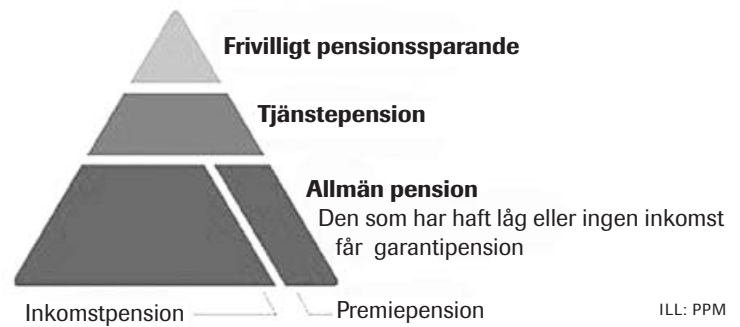

Lämna in dina gamla leksaker så tar vi hand om dom.

Har din gamla favoritnalle sagt sitt sista ord? Eftersom den innehåller ett inbyggt batteri ska den då lämnas in på kommunens insamlingsplats för elavfall. De inbyggda batterierna är svåra att se och ta ur, så lämna in hela nallen. Resten sköter vi: Först plockas batterierna ur och sorteras. Sedan skickas de miljöfarliga batterierna till återvinning, förutom de som innehåller kvicksilver. Det slutförvaras istället, eftersom Riksdagen har bestämt att kvicksilver ska tas ur kretsloppet. De batterier som inte är miljöfarliga läggs på så kallad deponi, men för att utnyttja naturresurserna bättre kommer även de att börja återvinnas nästa höst. Nu vet du lite mer om hur vi tar hand saker som rör sig, lyser eller låter och som lämnas åter. Vill du veta mer, besök batteriinsamlingen.se

BATTERIINSAMLINGEN

Det kan vara dumt att låsa pengar när man är ung

Du som är ung och arbetar har säkert fått en del brev hem med "GÖR DITT VAL NU – trygga din framtid med pensionssparande!". Du har också fått det orangefärgade kuvertet* som dimper ned i din brevlåda en gång om året. Men har du läst breven? Det är ju långt till pensionsåldern... Ändå är det bra att börja planera för 65-årsdagen – åtminstone känna till det viktigaste.

DIN PENSION

Kristina Kamp.

Ska jag satsa på ett privat pensionssparande*? Vara en aktiv eller passiv placerare? Vilka fonder passar bäst? Eller ska jag stoppa pengarna i madrassen? DT frågade Jonas Lindmark från Morningstar.se* och Kristina Kamp från PPM*:

– Att vara aktiv ger god chans till högre avkastning räknat i procent, det visar PPM:s statistik de senaste åren. Men för de flesta, särskilt unga, är beloppen hos PPM ännu små, så det finns andra sätt som är lättare att spara eller tjäna pengar. Det är t.ex. ofta lättare att tjäna pengar på att jämföra priset på försäkringar och kontrollera att bolånen har lägsta ränta, säger Jonas Lindmark.

Han påpekar att den som är 25 år INTE måste börja pensionsspara privat än. Han rekommenderar istället alla som planerar att skaffa familj och barn att hellre fokusera på ett målsparande för bostad, bil och annat som en barnfamilj behöver.

– Normalt är det tiden med småbarn som är mest betungande ekonomiskt, medan pensionärer har betydligt lägre kostnader, säger Jonas.

Kristina Kamp håller med Jonas Lindmark:

– När det gäller ett privat pensionssparande* så kan det vara dumt att låsa pengar i det när man är ung. Det går inte att få ut dem förrän när man blir gammal, och det finns mycket som man behöver ha pengarna till innan dess. T.ex. amortera på huset för att minska kostnaderna när man blir pensionär.

Risktagande eller ej?

Den som jobbar heltid och jobbar fram till 65-årsdagen behöver nog inte vara så orolig för att pengarna inte ska räcka till, menar Kristina.

– Det mesta tyder på att man får ca 70 procent av sin lön som pensionär – och vanligtvis har man lägre kostnader när man blir gammal.

• Pondera att vår person är 25 år, med 40 år kvar i arbetslivet – vilket PPM-sparande ska han/hon ha?

– Aktiefonder* är ett bra val för den som är så ung och ska spara så lång tid. Pengarna ska dessutom betalas ut i 20 år – så spartiden blir ännu längre. När det gäller val av fonder, så är ett bra råd: Du frågar dig själv hur intresserad du är.

Att välja smala aktiefonder, t.ex. Kinafonder, råvarufonder eller en del svenska småbolagsfonder betyder att man väljer en fond som både kan stiga snabbt i värde och falla snabbt i värde. Det kräver att man är beredd att hänga med i utvecklingen och kolla hur det går för fonderna rätt ofta. Är man inte intresserad så är det bättre med ett bredare fondsparande.

– Vi har på PPM:s hemsida en tjänst som heter PPM-Lotsen. Där får du hjälp att välja fonder utifrån din ålder och inkomst och din inställning till risktagande. Det handlar om bredare aktiefonder med global inriktning och en del sparande i svenska aktiefonder. Vi betonar också att det är viktigt att välja en fond med låg kostnad.

Kolla avgifterna

Här manar Jonas till försiktighet:

– Många rådgivare påstår att man ska ta hög risk för att spartiden är lång, men ju större del av din framtida pension som du själv sköter förvaltningen av, ju större anledning finns att vara försiktig. Det är i dåliga tider som sparandet behövs bäst – men om det går dåligt för Sverige framöver så kommer troligen även aktiemarknaden att utvecklas dåligt, vilket innebär att den som har satsat hela sin pension på aktier drabbas dubbelt upp.

– Att fokusera på att hitta låga fondavgifter* och duktiga förvaltare* är de säkraste sätten att hitta vinnarfonder. Helst ska fonden förstås ha båda. För dem som stannar många år i samma fond är låga avgifter det bästa argumentet, eftersom låga avgifter är det enda man vet att fonden kommer att ha långt in i framtiden.

• Ska man därmed alltid välja fonder med låg avgift?

– Ska man spara länge utan att byta fond så har avgiften stor betydelse. Att välja en fond som kostar 1,5 procent i årlig avgift istället för en som kostar 0,5 procent betyder omkring en tusenlapp i lägre pension i månaden, om fonderna har samma värdeutveckling. En avgift som tas ut varje år i 40-50 år blir stor i slutändan. Den som däremot byter fonder ofta behöver inte tänka lika mycket på avgiften, säger Kristina Kamp.

Många arbetsår viktigt

• På er hemsida har ni illustrerat sparandet i en pyramid, där bland annat 16 procent kommer från Inkomstpensionen och 2,5 procent från premiepensionen*. Vad innebär det? ➡ ➡ ➡ Forts. på nästa sida

*PPM – Premiepensionsmyndigheten.

*Morningstar Sweden publicerar objektiv kostnadsfri information om mer än 2.600 svenska och internationella aktie- och räntefonder. Publicering sker på internet och i svenska tidningar.

*Förvaltare = fondbolag. Kan också vara en person som ansvarar för placeringar i fonden.

*Fondavgift – en avgift som tas ut av din förvaltare.

*Orange kuvertet – det brev du får varje år med en uppskattning av din pension.

*Privat pensionssparande – pengar man frivilligt sparar till sin pension, ofta via sin bank.

*Aktiefond – det finns bland-, ränte- och genereringsfonder.

Vad vet du om pensioner?

DT frågade några ungdomar vad de vet om pensionssparande. Det framgick klart att de unga inte är så insatta i pensionsfrågorna, men gärna vill veta mer.

TEXT OCH FOTO: TOMAS LAGERGREN

Jacob Jakobsson, 28, drifttekniker, Örebro:

– Nej, jag vet tyvärr inte mycket om pensioner. Det skulle nog vara bra om t.ex. DFÖ* ordnade en informationsträff om pensionssparande.

Sofia Wikström, 24, personlig assistent, Göteborg:

– Jag är inte så insatt, så svaret blir nej, jag vet inte så mycket.

Jan Cedervall, 23, skogsarbetare, Härnösand:

– Jag vet inte så mycket om det och har inte tänkt så mycket på det. Det är inte så länge sedan jag började jobba.

Thomas Ingvarsson, 23, studerande, Örebro:

– Det lilla jag vet är att ju mer man jobbar, desto större blir pensionen. Det är arbetsgivaren som ska se till att pengar avsätts till ens pension. Sen gäller det också att välja vilka fonder och aktier man vill investera i. Jag studerar och har därmed inga inkomster, så någon större koll har jag inte än. Vi unga får för lite information om vilka möjligheter som finns.

*DFÖ – Dövas Förening i Örebro

►► Forts.från föreg. sida

– 80-90 procent av alla anställda får tjänstepension* från sin arbetsgivare. Tjänstepensionen brukar bli ca 15-20 procent av den totala pensionen. Den läggs alltså till de siffror som man får i det orange kuvertet. Premiebestämd pension betyder att arbetsgivaren betalar in några procent av din lönesumma varje år och dessa pengar placeras i fonder eller traditionella försäkringar. Det blir avkastningen på de pengarna som avgör hur stor din pension blir – alltså ungefär som PPM-systemet fungerar.

• Sedan är det den sista biten i pyramiden – privat pensionssparande*. Du säger att det räcker med PPM. Men efter en titt på pyramiden kan man tolka det som att frivilligt pensionssparande kommer att bli viktigt?

– Pyramiden är bara en symbol för att pensionen kan komma från tre håll.

• När man blir äldre och närmar sig pensionen, är det riskerna i mitt sparande jag ska se över, eller är det något mer jag ska tänka på när jag blir äldre?

– Viktigast är att försöka jobba många år – och att ha "vita" inkomster. Svartjobb ger inga pensionspoäng. Studier och år hemma med småbarn ger en del pensionspoäng. Samma sak gäller för A-kassa, sjuk-

penning och aktivitetsersättning. Det är också viktigt att kolla upp sin tjänstepension. Fråga på jobbet! Är du egen företagare har du ingen tjänstepension så då kan du behöva sätta av lite pengar själv.

– Jag brukar säga att det är bra att hålla sig hyfsat frisk så att man orkar jobba. Alltså inte slita ut sig fullständigt när man är ung – och sedan tvingas ta ut pension i förtid, avslutar Kristina Kamp.

TEXT: TOMAS LAGERGREN

Länkar:

www.ppm.nu – Premiepensionmyndighetens hemsida. Info finns även på teckenspråk.

<https://secure.ppm.nu/Ordlista.html> – ordlista över olika begrepp som gäller pensionssparande.

www.minpension.se – webbsida där du bland annat kan räkna ut hur din pension blir.

www.morningstar.se – kostnadsfri fondinformation på webben.

<http://www.morningstar.se/?r=news/commentary.asp?ArticleID=49627> – Jonas Lindmarks tio första fondtips.

DIN PENSION

**Tjänstepension – byggs på ett avtal mellan fackförbund och arbetsgivare om att arbetstagaren ska ta del av sin lön som pension. Idag är premiebestämda vanligare än förmånsbestämda.*

**Inkomstpension – en del av den allmänna pensionen. 16 procent från din bruttolön går till din inkomstpension.*

**Premiepension – den del av den allmänna pensionen som du kan placera själv. Denna del utgör 2,5 procent av hela din pension.*

Dan Andersson-Lantto har ett speciellt förhållande till julen. Han älskar verkligen julen, julstöket och inte minst juldekorationerna. Han är dessutom en skicklig porslinsmålare – köper du en ovanligt fin porslinstomte är chansen stor att den är målad av Dan.

Julen är en bra tid för eftertanke

Tomten - före och efter målning.

Dan Andersson-Lantto.

Döve Dan Andersson-Lantto har just kommit ner till Stockholm från föräldrahemmet i Svappavaara, Norrbotten, när DT möter honom. Där har han målat de julfigurer som ska säljas lagom till jul. Det är början av november och någon julstämning har knappast infunnit sig än, men det går inte att ta miste om att Dans kärlek till julen är stor och varm.

– Tänk dig föräldrar som håller varandra i handen och barnen som tindrar med ögonen när de tittar på julsmyckningen...

– Julen är för mig en stark familjekänsla. Det behöver inte vara familjen man firar jul med, man kan lika gärna fira den med vänner, om man inte har familj själv, tecknar Dan, som också älskar allt som har med julstöket att göra.

Han tycker också att julen är en bra tid för lite eftertanke och självvrannsakan.

– Det är viktigt att vi är trevliga mot varandra, i vardagslag och vid jultiden. Jultid via E-post är inte så roligt att få. Det är trevligare med riktiga jultid – då vet man att de bryr sig om en eftersom de tagit sig tid att skriva kortet, säger han.

Ingen enkel konst

När han visar upp sina tomtefigurer håller han en liten föreläsning för DT:s okunniga reporter om hur färgerna betar sig:

– Det finns många olika terpentin- och vattenbaserade oljor att välja på. Sedan blandar man finmalt färgpulver med oljan. Typen av porslin påverkar också resultatet.

Dan visar och berättar:

– Det här är en RCP-olja*. Den är luktfri och bra

för astmatiker. Den är också mest miljövänlig. Jag använder gärna den amerikanska tekniken med öppen olja som torkar inte in på en gång. Den blir inte torr förrän i brännugnen, då den bränner in färgen i glasyren.

Porslinsmålning är ingen enkel konst, förstår man.

– Vissa färger kan inte samarbeta, utan arbetet förstörs i ugnen. Man måste blanda rätt – det bildas kemiska reaktioner inne i ugnen. Framförallt måste man ha mycket tid och tålamod om man vill måla porslin.

Dan dekorerar inte bara julporslin. På hans hemsida www.danporcelainandglassart.com kan du se fler bilder av hans mycket vackra glas- och porslinsmåleri.

Har undervisat

Den tomtefigur som han visar upp för DT kräver flera brännningar, vilket innebär många timmars arbete.

Dyrt är det också. Porslinet och färgerna kostar, och Dan har egna brännugnar både i hemmet i Skellefteå och Svappavaara. Han har lagt ut mycket pengar på sitt glas- och porslinsmåleri:

– Jag har rest mycket till kurser i södra Sverige för att få kunskaper som jag sedan för vidare, säger han och berättar att han har lett kvällskurser i sex-sju år, bland annat för studieförbund som ABF, Vuxen-skolan och Medborgarskolan.

Dan har alltid haft många järn i elden, bl.a. engagemang i dövföreningen. En tid jobbade han på Kundtjänst vid Radiotjänst i Kiruna, men blev utbränd och måste ta en paus. Efter en folkhögskolekurs i Skellefteå bestämde han sig för att stanna i Skellefteå och bygga upp ett nytt liv. ►►

*RCP = Royal Copenhagen Porcelain, berömd dansk porslinsfabrik.

Ett urval av årets tomteskörd.

►► Forts.från föreg. sida

Idag mår han bra igen, men vissa sviter lider han fortfarande av:

– Korttidsminnet har jag problem med än idag, säger han.

Alltid kursetta

Konstintresset har alltid funnits där – han har alltid varit kursetta på bildämnena i skolan. Han gick på Malmfältens Folkhögskola och studerade konst efter gymnasiet. Men det var först 1990 på en porslinsmålningkurs hans mamma tipsat honom om, som han fastnade för det.

– Det är som en drog. Jag fastnade för det direkt! Att inte veta hur det blir förrän man tar ut figuren ur ugnen – det är fascinerande!

Sedan dess har han gått på många kurser, bland annat i Finland och hos Turid Wassenius i Trollhättan. Därigenom har han också fått träffa intressanta personer från olika delar i världen.

År 2005 bildade han eget – Dan Porcelain & Glass Art i Skellefteå. Firman är vilande just nu, men han har planer:

– Jag funderar på att driva kurser och liknande på kvällar och helger.

Den skicklige porslinsmålaren och julälskaren Dan Andersson-Lantto kommer i år att fira julen i Svappavaara, hos sin gudmor:

– Där kan man se norrskenet fladdra uppe i skyn och grenarna är tunga av snö – det är så mysigt!

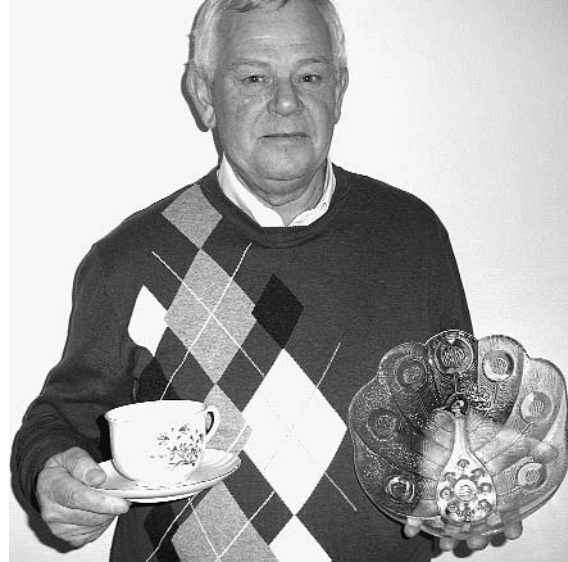

Det är noga med färgerna vid porslinsmålning. Man måste blanda rätt, annars kan arbetet förstöras inne i ugnen.

TECKNING: TOMAS LAGERGREN

TEXT OCH FOTO: TOMAS LAGERGREN

Ingemar Pettersson med två av storsäljarna.

Miljoner har rullat in till SDR

Ingemar Petterssons har varit chef för SDR:s försäljningsverksamhet sedan 1970. Sista november 2007 gick han i pension. Under dessa år kan bruttoförsäljningen uppskattas till närmare 800 miljoner kronor. Överskottet till SDR har varit cirka 150 miljoner kronor.

– Jag har haft otroligt duktiga och trofasta medarbetar, betonar Ingemar.

”Om vissa produkter under mina första år hade gått bra, så var det bara förnamnet av vad resultatet blev av samarbetet med Orrefors!”

Då menar han säljare och medarbetare som jobbat med administration, lager och packning.

SDR:s försäljning saluför allt från Orreforsglas och konsthantverk till T-tröjor med handalfabetet på. Men i dag är den årliga bruttoomsättningen endast hälften av vad den var som bäst, dvs. under 1980-talet och halva 90-talet. Då hade SDR cirka 100 telefonsäljare. Nu har man drygt 30. Av dessa har åtta varit med Ingemar från starten för nästan 38 år sedan.

– Från 1984 fram till 1997 pendlade vår årsomsättning mellan 25 och 30 miljoner kronor, och med årliga vinster på 5–7 miljoner. Vi hade som mest 22 fast anställda för administration, lagerhantering, packning och säljledning, och närmare en halv miljon postförsändelser per år expedierades, berättar Ingemar Pettersson och tillägger att tillsammans med välkända Claes Ohlson var SDR:s försäljning på den tiden

Dalarnas största postkund.

Tillsammans med Björn Holmberg började Ingemar Pettersson 1966 sälja annonser till Dövas Tidning, som då hette SDR-Kontakt. I slutet av 60-talet startade sedan ett företag som sålde brevmärken i SDR:s namn, och sedan utvecklades idén.

– SDR frågade om jag ville ta över och leda en verksamhet med telefonförsäljning av SDR-produkter. Jag anställdes på SDR i Borlänge i april 1970, minns Ingemar.

Samarbete med Orrefors

Han anställde säljare, delade in landet i tio distrikt och träffade överenskommelse med tio säljare att arbeta som säljande distriktombud och hjälpa till att rekrytera fler säljare.

Vid starten 1970 bestod försäljningen av brevmärken, julkort och textiltryck.

– Ett par år in på 70-talet fick vi allt fler förfrågningar om utökat sortiment. I samarbete med en plastindustri i Hova tog vi fram telefonregister, omslagspärm till telefonkatalogen, samlingspärm m.m. Det blev en stor försäljningssuccé, minns Ingemar.

Korrespondenskort och brevpapper med motiv av

►► Forts. på nästa sida

ANNONSER

Habilitering & Hjälpmedel
Syn, Hörsel- och Dövverksamheten
i Lund

söker
Teckenspråkslärare

Ytterligare information finns på:

<http://skane.jobb.se>

Sussi
Hemservice
Städ & Trädgård

Engångsuppdrag
eller abonnemang.

Vi står för trygghet.
Vår personal visar
alltid legitimation.

Välkommen!

Tel. 019-25 13 40

www.sussiab.se

Sveriges landskapsblommor blev nästa storsäljare, och de finns fortfarande kvar. Döva Birgitta Andersson illustrerade originalen, och miljontals kort och brevpapper har sålts genom åren.

1975 försökte Ingemar få ett samarbete med Orrefors Glasbruk för att få en årstallrik specialdesignad för SDR. Efter många turer visade Orrefors formgivare Lars Hellsten intresse. Ingemar visade honom påfågelsmotivet från textiltavlan som de tidigare hade sålt med stor framgång.

– Skissblocket kom fram direkt och en grundidé skapades på några minuter, berättar Ingemar.

Orrefors ville också göra en bruksservis som går att utöka med många delar. Orrefors ledning ställde upp på förslaget och tillverkningen av assietter startades.

– Om vissa produkter under mina första år hade gått bra, så var det bara förnamnet av vad resultatet blev av samarbetet med Orrefors!

Ökad konkurrens

Den totala årsförsäljningen närmade sig 10 miljoner. Samarbetet med Orrefors och påfågelservisen blev succé. Porslin med dekor av Sveriges landskapsblommor blev en ännu större succé. Porslinet tillverkades i Tyskland och det kom till en början i järnvägsagnar till Leksand varannan månad. Kaffeservisen följdes upp med te-servis och senare också med komplett matservis.

– Sveriges landskapsdjur började införas i svenska folkets medvetande och vi testsålde en frukostservis med dekor av landskapsdjur, med strålande resultat. Den säljs fortfarande.

Men tuffare tider kom med ökad konkurrens från övrig telefonförsäljning och insamlingsgalor i TV för olika behjärtansvärda ändamål.

– Vi har kämpat på så gott vi har kunnat mot den ökande konkurrensen, men har tappat mycket i försäljningsomsättning sedan glansåren, konstaterar Ingemar.

De senaste tio åren har försäljningen satsat mer på textilier för att även fylla upp kundernas linneskåp. Frotté, bäddset, dukar, m.m. Presentartiklar och samlarserier av figurer från världsberömda porslinsfabriken Goebel i Tyskland finns i sortimentet sedan 20 år tillbaka.

Intressanta personer

I början av 2000-talet växte olika telemarketingföretag upp runt om i Sverige. Svenska folket får idag mängder av telefonsamtal från olika aktörer. Ett NIX-register infördes där man kan anmäla att man inte vill utsättas för telefonförsäljning och marknadsundersökningar.

– Över två miljoner privatpersoner har anmält sig till NIX. Det innebär att det är mycket svårare att värva nya kunder nu. Av samma skäl är det också svårare att nyrekrytera säljare som kan arbeta mot provisionsbaserad ersättning, säger Ingemar.

• När du nu pensionerar dig går väl tankarna tillbaka till alla år som du har arbetat för SDR?

– Ja, jag har trivts utomordentligt bra med mitt arbete och fått träffa många intressanta personer genom åren. Ett antal olika förbundsordförande och styrelseledamöter har passerat. Jag måste nämna några som stöttade mig i starten: Harry Fredriksson, Lars Kruth, bröderna Husberg och Karl-Gösta Sjöberg tänker jag närmast på.

Fram till 2002 hade SDR försäljning inga datorer till hjälp, all hantering sköttes manuellt. När Lena Stoltz anställdes som marknadsförare påbörjades datorisering av verksamheten. I kundregister finns det idag cirka 60.000 aktiva kunder.

Lena Stoltz ska nu ta över ansvaret för försäljningen.

– Jag önskar verkligen Lena och hennes medarbetare stor framgång! säger Ingemar Pettersson avslutningsvis.

TEXT: LENNART TJÄRNSTRÖM. FOTO: LENA STOLTZ

ANNONS

Transportbilar

Många lärare obehöriga

■ Nästan var tredje lärare på gymnasiet i Vänersborg saknade förra läsåret pedagogisk utbildning, visar siffror från Skolverket. Att Vänersborg ligger lågt beror bl.a. på att det inte finns någon pedagogisk utbildning för teckenspråkslärare, anser gymnasieförvaltningen.

I landets kommunala skolor saknade 22 procent av gymnasielärarna pedagogisk utbildning läsåret 2006/2007. I Vänersborg var motsvarande siffra 30 procent. En av förklaringarna till att Vänersborg ligger lägre är teckenspråksprogrammet, med intagning av elever från hela landet.

Skolverket räknar bara dem med lärarexamen som behöriga. Många av de obehöriga yrkeslärarna på Birger Sjöbergsgymnasiet går på så kallad särskild lärarutbildning, SÅL. Det innebär att de arbetar minst 50 procent på gymnasiet och studerar på halvfart för att bli behöriga.

(Källa: ttela)

Anna Polivanchuk.

Nominerade idrottsprofiler

■ Duktiga döva simmerskan Anna Polivanchuk är en av fyra nominerade till Årets idrottare med funktionshinder vid Idrottsgalan 2008 som hålls i Globen, Stockholm, den 14 januari.

Simmaren Alexander Weinhausen, som utsågs till oktober månads idrottsskåning, har även nominerats till årets idrottsman i Skåne 2007.

VT8882

Bildtelefoni när den är som bäst

Med Visiontechs bildtelefon VT8882 kan du lika enkelt som med en vanlig telefon nå dina nära och kära med bild, ljud och text var de än befinner sig i världen. Ingen samtalstaxa tillkommer. Allt i ett lösning som inte kräver en dator. Allt du behöver ha är bredbandsuppkoppling, elektricitet och en VT8882.

Total kommunikationslösning för döva och hörselskadade.

- Bra ljud och bildkvalitet
- Text
- Uttag för varseblivning
- Godkänd av HI

Vill du veta mer om hur du ansöker om en VT8882 som ett hjälpmedel gå in på vår hemsida:

www.vt8882.se

Gyllenpalmsgatan 2 | 211 30 Malmö | Taltel : 040-661 41 80 | Fax : 040-661 41 88
Mobil/sms/3G : 0701 44 33 77 | E-mail : mail@visiontech.se |

Vill du utveckla röst- och talträning för vuxna?

Margit Wibelfonden vill stimulera logopeder, hörsel- och taledagoger att finna nya vägar för röst- och talträning. Varje år delar fonden ut medel till den som vill förkovra sig eller som vill utveckla metoder som kan komma vuxna hörselskadade och döva till del.

Upplysningar kan ges av Kurt Lindfors
och Hans Rimberg via e-post:
kurt.lindfors@sdrf.se eller hans.rimberg@sdrf.se

Ansökningsblankett kan rekvideras från:
Margit Wibelfonden
Stockholms Dövas Förening
Palmfeltsvägen 13B
121 62 Johanneshov

**Sista ansökningsdag:
30:e april 2008**

Rätt kunskap leder till bra bemötande

LEDARE: MAGDALENA KINTOPF

Det är med blandade känslor jag skriver denna spalt. För en vecka sedan hade jag olika uppslag till vad spalten skulle handla om och var full av positiv inspiration, men av olika skäl har det förändrats.

Just nu håller jag på med min C-uppsats som även är examinationsuppgift som förhoppningsvis leder till examen i januari 2008. I samband med att jag sökt material till min uppsats har jag hittat rapporter och undersökningar som bl.a. handlar om bemötande av funktionshindrade. Resultaten är inte precis glädjande och en sak är säkert, riksdagens fina mål om att uppnå full tillgänglighet år 2010 kommer tyvärr inte att lyckas! Mycket arbete och kämpande återstår, för oss och för andra som ingår i gruppen funktionshindrade.

En annan rapport jag tagit del av har HRF gett ut detta år. Den visar att barn som är hörselskadade och döva med CI inte har rätt till teckenspråksutbildning enligt lagstiftningen. De som har rätt till teckenspråksutbildning är bara föräldrar och anhöriga till barnet.

Samtidigt finns det en brist på utbildade teckenspråkslärare runt om i landet. Elever som går i specialskolan eller i hörselklasser har större chans att få lära sig teckenspråk än enstaka individer utspridda i de norrländska och småländska skogarna.

Detta leder i vissa fall till missförstånd och okunskap hos både teckenspråkiga döva och hörselskadade som sedan möts under gymnasietiden i Örebro. Med missförstånd och okunskap menar jag då att båda grupperna har begränsad kunskap om varandra, om teckenspråket och om vad egentligen det innebär att vara döv alternativt hörselskadad.

Personligen har jag träffat på en del människor som inte vetat om att inte alla hörselskadade som vill lära sig teckenspråk får den möjligheten, utan tror att det handlar om ovilja och dålig attityd.

Detta har tyvärr lett till onödiga konflikter mellan ungdomar, som lätt hade kunnats förebyggas genom information. Okunskap finns också ute i samhället. Skapar man kontakt mellan hörande och döva barn redan i lågstadiet får båda grupperna lära sig av varandra och att ingen egentligen är "onormal". Det är bara något som har skapats genom tidigare tankesätt, lagstiftning och ofta också media.

Min åsikt är att på grund av gruppering och isolering redan från småbarnsåldern, är det först i ungdoms- eller i vuxenåldern som hörande kommer i kontakt med teckenspråkiga, och då har alla parter hunnit bilda sig egna uppfattningar om varandra.

Ett bra exempel är en insändare i förra numret av Dövas Tidning som tog upp detta med att folk börjar prata engelska när de ser att vi använder teckenspråk. Jag har själv upplevt det. Orsaken till att de börjar prata engelska är nog främst okunskapen om teckenspråket som språk, och man bemöter ju oftast ett nytt och främmande språk genom att prata engelska.

En dröm som jag har är att den utlovade framtida tillgängligheten innebär ökad kunskap och bättre gemenskap bland Sveriges befolkning, oavsett bakgrund och funktionshinder. Att alla barn oavsett om de är hörande eller döva, ska kunna få lära sig teckenspråk utan att skolform eller vart i landet de bor ska påverka det negativt.

MAGDALENA KINTOPF, STYRELSELEDAMOT I SDU

Sveriges Dövas
Ungdomsförbund (SDU)

Adress:
Förmansvägen 2, 6 tr
117 43 Stockholm

Fax:
08-442 14 97

Texttel. adm:
08-442 14 95

Hemsida:
www.s-d-u.se

E-post:
sdu@sdrf.se

Ordförande:
Sven-Emil Karmgård

E-post:
sven-emil.karmgard@sdrf.se

3G-mobil/SMS:
0735-050 144

God Jul
och
Gott Nytt År

önskar SDU-
styrelsen!

Dövas Dag i Vänersborg:

Populära SDU Forum drog publik

*VTF – Vänersborgs
teckenspråksförening

*SDU – Sveriges Dövas
Ungdomsförbund

*SDR – Sveriges Dövas
Riksförbund

SDU var naturligtvis på plats i Vänersborg tillsammans med många andra teckenspråkiga som deltog på Dövas Dag! VTF* som arrangerade Dövas Dag hade en mycket givande start på helgen med en heldagskonferens på Folket Hus. Temat var "Är tolktjänsten tillgänglig?". Problemen i tolkverksamheten lyftes fram och diskuterades fram och tillbaka.

På scenen hölls det tal, sedan fångade en grupp teaterlever från Vänerskolan allas uppmärksamhet. De ägde hela scenen, och man kunde känna igen situationer i skådespeleriet. Bland annat hur fel det kan bli med håret när man inte har tolk med sig till frisören! Teaterleverna framhävde tydligt vilken skillnad det blir om man får med sig tolk till situationer där kommunikationen är viktig.

Paneldebatten var också något alla såg fram emot. Ställ upp politikerna mot väggen och fråga ut dem! Representer från olika dövorganisationer, däribland SDU* och SDR*, var med på debatten. SDU:s representant tyckte att det var en givande debatt även om det hade blivit intressantare om politikerna varit mer insatta i tolkfrågan. En inblick i problemen fick de i alla fall, och nu hoppas vi att de tänker på det när de bedriver sitt politiska arbete.

SDU hade en utställning, där kunde man komma fram till oss och prata. Vi berättade vad SDU var för slags organisation och vilka verksamheter vi har. Sedan körde vi igång SDU Forum. Börjar det bli till en tradition, kanske? Det var uppskattat från många håll i alla åldrar, likt förra året i Jönköping.

"Teckenspråkig skola" – det var temat på vårt forum. Många åsikter diskuterades och vi kunde se att det var ett intressant diskussionsämne. Flera var positiva till en teckenspråkig skola under förutsättning att den håller hög undervisningskvalité, att antalet hörande elever ska inte ska vara större än döva och att döv-kulturen bevaras.

Vi besökte också Unga Dövas Dag! Det var ett fantastiskt program ungdomsklubben Viljan satt ihop för dem som var under 18. Flera tävlingar anordnades och vi tror att ungdomarna gillade tävlingen där man skulle hålla sig kvar på den mekaniska tjuren så länge som möjligt.

Vi informerade också om SDU:s verksamheter och inbjöd till frågor. Vi tror och hoppas att vårt engagemang på Dövas Dag blev uppskattat bland våra medlemmar!

KRISTOFER CARLSSON, STYRELSELEDAMOT I SDU

Vi vann kampen!

■ I tidigare nummer av Dövas Tidning berättade jag att ungdomsgården Kåken i Härnösand riskerade att förlora den teckenspråkiga ungdomsledare som jobbade där. Efter mycket påtryckningar från allmänheten och media togs beslutet att ungdomsledaren fick jobba kvar. Tyvärr inte lika många dagar och timmar som tidigare, men det viktigaste är ändå att det finns en teckenspråkig person där.

Detta visar att vi människor också kan vinna mot kommuner och ekonomi. En del strider tar bara lite längre tid och kan vara jobbigare än andra, men i längden slutar det oftast positivt!

MAGDALENA KINTOPF, PRIVATPERSON

Ungdomsklubbar, se hit!

SDU:s förbundsstämma 2008

■ SDU:s förbundsstämma genomförs den 18-20 april 2008 på Folkets Hus i Oxelösund (utanför Nyköping).

Glöm inte att skicka förslag (före 31 januari).

- Namnförslag till styrelsekandidater 2008

- SDU:s Utmärkelse 2008

- Handbojor 2008

Kontakta SDU för mer information: E-post sdu@sdrf.se eller kolla på SDU:s hemsida www.s-d-u.se

Göteborgs tolkbrukarråd i dialog med politiker

Tolkbrukarrådets representanter i Göteborgs Dövas Förening uppvaktade den 29 oktober Christin Slättmyr (s), ordförande i styrelsen för handikappverksamheten i Västra Götaland.

Vi träffade henne under Dövas Dag i Vänersborg, då hade vi konferens om tolkfrågorna, och passade på att komma överens om ett möte.

Hon besökte sedan GDF och träffade oss i två timmar. Vi berättade om dövas kultur och vårt behov om tolkar. Hon förstår mycket väl vår situation, och hon rekommenderade oss att försöka sprida information till politiker och andra, som vet för lite om döva och dövas behov.

Christin Slättmyr informerade oss om att tolkverksamheten i Västra Götaland ska få mer pengar för år 2008 och att verksamheten kommer att omorganiseras. I nuläget har de 12 nämnder i Västra Götalandsregionen, och i varje nämnd finns en ansvarig för tolkfrågor.

Vi hoppas på en ljusare framtid genom att man minskar från 12 nämnder till bara en s.k. handikappnämnd, som har ansvar enbart för funktionshindrade och tolkfrågor. Kanske just nu en utopi, men inom en snar framtid säkert en realitet!

Vi har även erbjudit oss att ställa upp vid behov när politikerna vill veta mer.

En politiker i Västra Götaland har föreslagit att teckenspråket ska slås ihop med andra språk (tyska, persiska, polska m.fl.) i en språklag. Tolkverksamheten i Västra Götaland protesterade, liksom vi, mot att de vill slå ihop teckenspråket med andra språk. Det kan nämligen finnas en risk att de andra språken tar resurser från teckenspråkstolkverksamheten, vilket kan innebära ännu mindre pengar till teckenspråkstolkar.

Då kan vi döva drabbas igen, och bli utan tolkar! Nu pågår en utredning om detta. Vi avvaktar tills vidare, följer ärendet och ser hur det utvecklar sig.

**EDITH STEINER OCH ULLA-BELL THORIN,
GÖTEBORGS DÖVAS FÖRENINGIS TOLKBRUK**

Fr.v. Christin Slättmyr, Ulla-Bell Thorin och Edith Steiner.

"God man" eller förvaltare? Kontakta SDR!

■ SDR och Riksförbundet Frivilliga Samhällsarbetare (RFS) genomför med stöd från Allmänna Arvsfonden projektet "Utveckling av gode män/förvaltare för teckenspråkiga döva personer".

Under två år med start i september 2007 ska SDR och RFS gemensamt arbeta för att förbättra stödet till gode män och förvaltare ska utvecklas så att de i sin tur ska kunna genomföra ett bra arbete och förbättra situationen för de teckenspråkiga huvudmännen.

Andra mål i projektet är bland annat:

- att utöka och utveckla kunskapen om teckenspråk och dess brukare hos myndigheter och föreningar

- att etablera ett gott kontaktnätverk

- att tillvarata, dokumentera och sprida gode mäns/förvaltares kunskaper och erfarenheter

- att erbjuda erfarenhetsutbyte och utbildning på teckenspråk

Projektet har tre huvudmålgrupper: Gode män/Förvaltare för teckenspråkiga huvudmän, befintliga RFS-föreningar och Dövas Föreningar samt landets överförmyndare, överförmyndarnämnder samt överförmyndarföreningen.

Under november-december kommer information om de aktiviteter som skall genomföras under vintern.

Projektet är i sin begynnelse. Vår första uppgift blir att samla in uppgifter om av antalet gode män/förvaltare med teckenspråkiga huvudmän.

Är du god man eller förvaltare? Anmäl dig till oss!

Vi behöver din hjälp och kontakt för att kunna nå så många personer som är gode män/förvaltare till teckenspråkiga huvudmän.

Projektledare är Ragnar Veer, SDR, och Helena Dittmer, RFS.

SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND

**God man – om en person p.g.a sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person kan god man förordnas. Mer info om godmanskap finns på www.godmanskap.se*

SDR:s Testament- och Donationsstiftelse

Nu är det dags att ansöka om medel till nedanstående ändamål ur Sveriges Dövas Riksförbunds Testament- och Donationsstiftelse. Ansökan skall vara SDR tillhanda senast 1 februari 2008.

A) Till forskning och utvecklingsprojekt

Ändamålet som gynnar utveckling av dövas delaktighet i samhället och som bygger på samverkan, närhet och kunskapsförmedling mellan dövrörelsen, institutioner, organisationer och myndigheter som på olika sätt är berörda av arbetet kring dövrågor.

B) Till SDRs anslutna föreningarnas verksamhet

Ändamålet som gynnar utveckling av föreningsverksamhet och medlemsaktiviteter. Stiftelsen prioriterar först och främst barn- och ungdomsverksamhet, studieverksamhet och intressepolitisk verksamhet.

C) Daniella Josbergs minne

Ändamålet är utbildning utomlands för döv ungdom

D) Till döva i Gästrikland och Hälsingland (Stiftelsen Hoforsortens Dövas Förening)

Ändamål utbildning som är till nytta för en döv person eller som kan komma andra döva till nytta, exempelvis föreningskunskap

E) Till barn och ungdomar från Västernorrlands län (Anna o Teodor Sjöströms Minnesfond)

Ändamål utbildning för barn och ungdom

Ansökan skall innehålla:

- Beskrivning av ändamålet
- Noggrann kostnadskalkyl
- Om anslag söks på annat håll
- Uppgift om vem som är ansvarig för den verksamhet som ansökan avser.

Redovisning av erhållet anslag ska ske på det sätt mottagaren av beviljat anslag får besked om.

Frågor om SDRs Testaments- och Donationsstiftelse besvaras av Stig Kjellberg, e-mail skje@sdrf.se, fax 0247-15103.

Ansökningarna sändes till:

Sveriges Dövas Riksförbund
Testaments- och Donationsstiftelsen
Box 300
793 27 Leksand

Fr. v. Elisabet Hagberg, Paulina Wlostowski, Thomas Hellström, Maria Sundholm, Göran Tannlund och Åsa Henningsson.

Tack och farväl

Den 15 november avtackades på SDR:s kontor i Stockholm de SDR-medarbetare som på grund av förbundets kärva ekonomiska situation har sagts upp från sina tjänster.

SDR:s ordförande Lars-Åke Wik-

ström och SDR:s kanslichef Tord Lind höll tal och tackade var och en för de fina insatser de gjort i SDR:s tjänst.

Det blev många kollegiala kramar och många varma välgångsönskningar, och några tårar också, innan vi skildes åt. Förhoppningsvis kommer vi att ses igen!

B. L.

Uppsala Läns Dövas Förening 100 ÅR 9 februari 2008

JUBILEUMSPROGRAM:

Öppet hus på Dövas Hus med mottagning kl. 13.00–15.00. Klockan 18.00 slås dörrarna upp på den mysiga restaurangen SVEN DUFVA i Uppsala Science Park.

Jubileumsmeny: Välkomstdrink, förrätt och ett glas vin, varmrätt och ett glas vin, efterrätt samt kaffe med avec.

Om ni önskar vegetarisk mat, vänligen meddela föreningskonsulenten Denny via e-postadress denny.bergerholm@sdrf.se

Ytterligare information om program och annat kommer i januari på vår hemsida, www.ulfdf.se eller be Denny om informationsblad om ni inte har Internet. Texttel. 018-244 556.

Jubileumsbanketten kostar 500 kr för alla och sätts in på plusgiro 27 70 37-8.

Anmälan är bindande och inbetalningen skall ske före 15 januari 2008.

Inga efteranmälningar tas emot. Däremot tas gåvor emot tacksamt!

VÄLKOMNA TILL UPPSALA!

En berest eldsjäl går motvilligt i pension

Kerstin Kjellberg, sedan 20 år biståndsansvarig hos SDR, fyllde 65 år den 17 september. Nu går hon – motvilligt – i pension efter alla år av hängivet arbete för tredje världens döva.

” Det finns starka döva kvinnor som bara behöver en puff för att komma igång med sin kamp för ett bättre liv!”

Eftersom SDR:s sparpaket även innefattar biståndsverksamheten, har Kerstin nu den tunga uppgiften att avveckla många av de projekt som hon har varit med och byggt upp. SDR:s Tomas Hedberg övertar ansvaret för de projekt som blir kvar.

– Alla "gamla" projekt som hållit på över 10 år, några i närmare 20, kommer att avslutas. Kvar blir "unga" projekt som påbörjats de senaste åren, samt de projekt som drivs av någon dövförening, förklarar Kerstin. De projekt som blir kvar är:

- Bolivia, som drivs av Göteborgs dövas förening.
- Laos, som drivs av Medelpads dövförening och Norrbottens teckenspråksförening.
- Nepal, som troligen kommer att drivas vidare av Dalarnas DF.
- Globala projektet som SDR driver med WFD* och där egenavgifter betalas av de nordiska länderna gemensamt.
- Gambia, som avslutas 2012.
- Etiopien är ännu en förprojektering – det riktiga projektet börjar om ett år.
- Sri Lanka kommer att fortsätta några år till.
- Vietnam är ett nytt projekt som började i år.

Merparten avvecklas

Det här betyder att merparten av SDR:s biståndsverksamhet avvecklas.

– Man kan ju önsketänka, att SDR:s ekonomi blir så pass bra fram till 2009, då det är ny ansökningsomgång, att de flesta projekt kan fortsätta eller nya starta i de

länder vi nu lämnar, säger Kerstin.

Under många år har denna energiska skånska gräbba – som talar minst sju språk! – befunnit sig på resande fot, ofta under tuffa förhållanden: Stamkrig, oväder, banditer... Eftersom hon inte är typen som sätter sig i gungstolen och rullar tummarna, gissar vi att det blir full fart även framledes?

– Ja, jag har en hel del att syssla med även som pensionär. Jag ska ju först jobba en tid med att sätta Tomas in i biståndsarbetet. Dessutom är jag aktiv i VIS, Vuxendöva i Sverige.

Hon har också tre barnbarn i Skåne, som hon ser fram emot att kunna träffa oftare.

– Det är heller inte omöjligt att jag åker ut till några av dövorganisationerna SDR har eller har haft projekt med för att i första hand uppmuntra och stödja döva kvinnor. Det finns starka döva kvinnor som bara behöver en puff för att komma igång med sin kamp för ett bättre liv!

B. L.

*WFD – World Federation of the Deaf; dövas världsförbund

Motioner till riksdagen

- Av Sven Gunnar Persson (kd) 2007-10-04: "Åtgärder för barn och ungdomar med hörselnedsättning"
- Av Lars Ohly m.fl. (v) 2007-10-04: "Barns och ungas kultur och fritid"
- Av Alice Åström m.fl. (v) 2007-10-03: "Teckenspråk är ett eget språk"

- Av Eva Olofsson m.fl. (v) 2007-10-03: "Bättre äldreomsorg för döva, hörselskadade och dövblinda"
- Av Ingemar Vänerlöv (kd) (v) 2007-10-03: "Teckenspråksläroverutbildningen"
- Av Luciano Astudillo (s) 2007-10-02: "Tillvalsspråken i grundskolan"
- Av Jasenko Omanovic och Eva Sonidsson (s) 2007-10-01: "Döva föräldrar med hörande barn"

- Av Maria Kornevik Jakobsson och Karin Nilsson (c) 2007-09-28: "Tolkservice"
 - Av Eva Flyborg (fp) 2007-09-27: "Tecken-tolkning av riksdagens frågestund"
 - Av Lars-Ivar Ericson och Eva Selin Lindgren (c) 2007-09-26: "Teckenspråkskunniga vigsel-förrättare"
- Motionerna kan läsas i sin helhet via riksdagens hemsida www.riksdagen.se där det också finns viss teckenspråkig information.

C. Dan. Andersson.

Dans medalj återfunnen!

Göteborgs Dövas Förening (GDF) bildades år 1912 av Carl Daniel Andersson. 1957 flyttade jag till Göteborg och påbörjade min utbildning till grafisk designformgivare på Konstindustriella högskolan. Då gjorde jag mitt första besök på GDF på Andra Långgatan 11. Där hängde en bild på Dan Andersson, med guldmedaljen från Kungliga Patriotiska Sällskapet om halsen.

Dan kom ofta till GDF, det var som hans andra hem, och jag uppfattade honom genast som en intressant figur med personlighet och utstrålning. Så småningom flyttade min gamla skolkamrat Erik (Wikman) till Göteborg för typografutbildning. Jag lockade Erik att följa med till GDF och presenterade honom för Dan. Efter några träffar började vi hälsa honom med kunglig

bugning, och det roade Dan. Han blev vår favorit och vi blev gripna av hans berättelser om sitt liv. Han var en stor och respektabel personlighet med fascinerade historier, fulla av tragedi, humor och ironi. Dan var ingen vekling, och han satte in hela sin kraft för GDF.

Dan berättade om sina föräldrar, som uppfosttrade tio barn, varav sex insjuknade och dog tidigt, mycket sorgligt. Under depressionstiden på 30-talet drabbades många av arbetslöshet. De som bodde i stadsdelen Olskroken i Göteborg fick en chockhöjning av hyran, och de som inte kunde betala kastades ut på gatan. Det blev upplopp med slagsmål och demonstrationer mot fastighetsägaren.

Dans bror Martin, en driftig man, bildade då hyresgästföreningen i Göteborg och sedermera också i Stockholm. Han lyckades till slut få fastighetsägaren att sänka hyran och folket kunde flytta tillbaka in i sina lägenheter. Martin blev en högt aktad man och fick en gata uppkallad efter sig, Martin Anderssons gata i Olskroken.

Även Dans insatser fick sitt erkännande. År 1942 fyllde GDF 30 år och det hölls en ceremoni. Dan blev tilldelad medalj från Kunglig patriotiska sällskapet, en av Sveriges finaste utmärkelser. Den fick han för sin kamp för GDF under en lång svår tid,

med 1:a världskriget och 1930-talets depression, en tid då arbetslöshet och spanska sjukan plågade de fattiga. Och sedan 2:a världskriget, som bröt ut 1939 och satte hela Europa i brand.

Dan sågs som en stor man, men samtidigt anspråkslös, och han drev en glödande kamp för GDF.

Under början av 1960-talet låg Dan på Carlanderska sjukhuset. Erik och jag åkte på sjukhusbesök till Dan. En dag kom en dam runt 45 år dit. Dan presenterade henne som sin brorsdotter, men inget namn.

Några år efter Dans begravning började det frågas efter hans medalj. Erik och jag försökte spåra den, vi trodde att damen vi träffat fått arvet efter Dan, men hon gick inte att hitta.

Men nyligen, den 13 november i år, hade GDF möte om Solhem. Då kom GDF:s ordförande Margit Steiner kom med en stor nyhet:

Dagen innan hade GDF gästats av "en ängel": Solveig Andersson, Dans brorsdotter, nu 86 år. Hon överlämnade några minnessaker – och Dans medalj!

Nu är Dan återfunnen och har "kommit hem" till GDF, där han hade sitt hjärta. Vi vill framföra ett varmt tack till Solveig som varsamt värnat minnet av Dan. Det var en oförglömlig dag!

GDF/ BJÖRN

Tusen tack för allt!

■ Det har sannerligen varit ett om- tumlande år 2007. Det började i februari, när alla dövkonsulenter träffades i Lund tillsammans med cheferna. Jag blev överrumplad av alla uppvaktningar i samband med min stundande pensionering. Efter uppvaktning på AF i Lund så drog vi iväg, jag med bindel för ögonen, mot Jägersro travbana.

Där fick jag det stora nöjet att ikläda mig kuskkläder och upp i sulkyn för att åka runt med Jonny Taktters sista fynd. Jättekul! Och sedan en underbar middag tillsammans med alla kära kollegor. Tusen tack alla, inklusive Arne Streijffert och Tomas Larsson. Det blev ett minne för livet.

Åter till arbetslivet och en ny avtackning på AF Rehab med nya och

gamla arbetskamrater, utbildnings anordnare, tolkcentraler, Göteborgs Dövas Förening, AF kontor, barn och barnbarn. Ojoj vilket party!

Sedan trodde jag att allt skulle bli lugnt, men det blev tvärtom. Nu fick jag chans att ägna all min tid åt Solhem, vilket jag gör med glädje. Att få se alla pensionärer som jag vuxit upp tillsammans med gör mig extra glad.

Jag vill på detta enkla sätt tacka alla och envar för allt som ni har gett mig under alla mina yrkesverksamma år, som döv- konsulent och teckenspråkstolk – tack framförallt för att ni alla finns.

VARMT TACK!

GULL-BRITT ENGDAHL

Ingen vill ta ansvar

■ Vid 20 tillfällen har jag blivit nekad tolk och skickat in anmälan till Patientnämnden i Västra Götaland. De svarade att jag skulle diskutera ärendet med chefen för Tolkcentralen. Hela tiden blir man bara skickad fram och tillbaka – ingen vill ta ansvar.

BJÖRN

Pensionärsdagar 27–29 maj 2008

■ Göteborgs Dövas Pensionärsförening står som värd för Pensionärsdagarna den 27–29 maj 2008.

Plats: Solhem på Björkö utanför Göteborg. Program kommer i nästa nummer av Dövas Tidning.

STYRELSEN

Föreningen *Tolkledarna* bildad

Vid ett möte i Stockholm den 19 oktober togs beslut om bildandet av föreningen *Tolkledarna*. Föreningen skall vara en mötespunkt för ägare och arbetsledare i de privata tolkverksamheterna.

Bakgrund: Förmedling av teckenspråkstolkjänster genom privata företag är en växande bransch och landsting och universitet är inte längre de enda arbetsgivarna för teckenspråkstolkar. Men då det inte har funnits en naturlig remissinstans för myndigheter och andra att ta kontakt med, till exempel vid utredningar som den om teckenspråkets ställning, så har viktiga synpunkter från dessa verksamheter, arbetsgivare och tolkar inte kommit fram.

Tolkledarna skall kunna avhjälpa den bristen och representera de privata tolkarbetsledarna så som föreningen *Talför* representerar arbetsledarna på landstingens tolkcentraler. *Tolkledarna* hoppas kunna verka opinionsbildande och agera gemensamt med brukarorganisationerna i frågor som berör tolkverksamheterna.

Det är viktigt att arbeta för förbättrad kvalitet på de tolktjänster teckenspråkiga döva erbjuds. Det ska man göra t.ex. genom att verka för att kunskapen om upphandling av teckenspråkstolkjänster stärks, både hos de upphandlande myndigheterna och hos tolkföretagen, och också genom att bevaka innehållet i tolkutbildningen så att

de tolkar som utbildas håller hög kvalitet och är väl förberedda för de krav som ställs i olika typer av tolkverksamheter. Det blir också viktigt att bevaka den förestående omorganisationen av tolktjänsten i Stockholms län, då resultatet av denna kan få efterverkningar i hela landet.

Föreningen ska också verka för kompetensutveckling för arbetsledare och tolkar, t.ex. genom att ordna gemensamma utbildningsdagar.

Företag som är arbetsgivare och bedriver tolkförmedling med teckenspråkstolkning som huvudsyssla kan ansöka om medlemskap. De företag som var representerade vid bildandet och vars medlemsansökningar är godkända är följande:

AB Stockholmstolkarna, AB Öresundstolkarna, Kristinelunds Tolkservice AB, Lundbergs TUB, Nerike Tolkarna AB, Teckenförrådet AB, Tolkbyrå i Uppland AB, Tolknät, T.s.p AB.

Föreningens första ordinarie årsmöte kommer att hållas i Stockholm den 8 februari 2008. Till dess finns en interimsstyrelse bestående av Jannice Rådahl (ordförande), Catarina Hansson och Ing-Marie Andersson.

För information eller ansökan om medlemskap kontakta interimsstyrelsen via e-post kontakt@tolkledarna.se

CATARINA HANSSON

Konfirmandträff efter 50 år

■ Den 9 juni 1957 konfirmerades 17 personer av dövpästen Carl-Åke Arteskog på dövscholan i Lund. 50 år senare på samma dag, 9 juni, sammanstrålade 12 av de 17. Tre var förhindrade och två har avlidit.

Dagen ägnades åt utflykt till Köpenhamn i strålende vackert väder. Vi strosade på Strøget, sedan bar det iväg till Köpenhamns dövförening, vars ordförande Maja Toft berättade om föreningen och Dövas hus. Som tack fick hon en liten present i form av SDR:s linnehandduk med handalfabetet.

Där serverades kaffe och smörrebröd. Vi hann också med ett besök vid Døves Kirke (bilden). Efter det gick vi till Tivoli och åt buffé med många rätter.

MARGIT NILSSON

Anita Mjömark, Margit Nilsson, Lars-Erik Persson, Ingmar Persson, Antoinette Gullberg, Margita Mausch, Lars Gullberg, Leif Winqvist, Gunnel Wänerskär, Laila Nilsson, Anita Örlégård, Bertil Nilsson.

Dövrörelsen behöver även hörande

Beträffande krönikan i DT nr 6-2007 ("Sån't man inte pratar om"):

SDR grundades i själva verket i Göteborg av Carl Daniel (Dan) Andersson. Göteborgs Dövas Förening bildades år 1912 av samme man. Dessförinnan fanns det en dövförening med annat namn i Göteborg. Styrelsen bestod enbart av hörande, icke teckenspråkiga, som var helt dominerande.

Efter en långvarig fejd mellan Dan och dessa hörande gjorde Dan revolt och bildade en egen dövförening för teckenspråkiga döva. Den nybildade styrelsen skrev stadgar, som slog fast att samtliga i styrelsen skall vara döva ("dövstumma"). Dan med sin starka personlighet ledde föreningen självständigt och oberoende.

Bildandet av SDR följde sedan samma stadgar som hade spikats i Göteborgs Dövas Förening. Tiden gick och allt rullade på utan problem. Lugnet bröts efter inbrott av två män som hamnade i fejd med Dan och gjorde en kupp, med resultat att SDR flyttade till Leksand.

Åren gick och någon gång på 1950-talet valde en dövförening en hörande person (med döva föräldrar) som ordförande. Föreningen blomstrade med många kulturella aktiviteter. Men en person i SDR:s styrelse upptäckte detta och anklagade ordföranden för brott mot stadgarna. Ordförande tvingades avgå, och det blev en kris för föreningen, som sedan fungerade sämre.

Föreningar i allmänhet behöver hörande språkrör (lobbyister), som kan påverka politiker och stimulera till aktiviteter på alla områden. Idag finns det föreningar och klubbar som har kvar de gamla stadgarna "alla i styrelsen ska vara döva". De klarar sig inte så bra, och det är risk att dövföreningarna blir en utrotningshotad art.

Inte många känner till de här stadgarna och ingen ifrågasätter dem. Men vi döva behöver hörande som är villiga att jobba som lobbyister och kan hjälpa till att rädda nedläggningshotade föreningar.

Till slut har jag en dröm om att SDR flyttas tillbaka hem till Göteborg efter 50 år, kanske i samband med GDF:s 100-årsjubileum år 2012.

BJÖRN

**Ulf Nilsson,
Malmö:**
– Sill med olika smaker är nummer ett, men ostbrickan är också en favorit. Och julmust!

**Eva Veer,
Vänersborg:**
– Jag gillar sill och julsinka!

**Henrik Sundqvist,
Örebro:**
– Lutfisken är godast.

**Patrik Nordell,
Stockholm:**
– Jag gillar ål!

**Åsa Henningsson,
Piteå:**
– Det bästa är gravad lax, men Janssons frestelse och julsinka är också gott.

**Tord Lind, 62,
Örebro:**
– Viktigast är den goda stämningen kring julbordet!

**Bo Andersson,
Skärholmen:**
– Det blir nog sill, skinka, öl och brännvin.

Vad är viktigast på julbordet?

Julen står för dörren, med gran och klappar, tomtar och tindrande barnaögon. Och den goda julmaten, förstås. Julbordet, med traditionell julmat som sill och småvarmt, skinka och lutfisk, är en självklar samlingspunkt. Och alla har sina speciella favoriter bland de många rätter som hör till ett riktigt julbord. Skinkan tycks fortfarande leda popularitetsligan – men vart tog den gamla julklassikern Ris a la Malta vägen?

TEXT OCH FOTO:

LENNART TJÄRNSTRÖM OCH TOMAS LAGERGREN

SDR:S TOLKKAMPANJ:

**Beställ ALLTID tolk när du behöver det!
Anmäl ALLTID när du inte får tolk!**

Mer information via SDR:s hemsida, eller från din dövförening.

ANNONS

Till Er alla som på olika sätt
hedrade minnet av vår käre
Bertil Nilsson, Söderhamn
vid hans bortgång, vill vi framföra
vårt varma tack.

*Ingeborg och Monika
med familjer*

Larma 112 via SMS

■ Försökstjänsten "Larma 112 via SMS" är ett tvåårigt projekt där döva, hörsel- och talskadade ska kunna kontakta SOS Alarm via SMS.

Hur fungerar SMS 112? Tjänsten kräver att de som är behöriga registrerar sig via SOS Alarms webbplats:

www.112.se/aktuellt/anmalan.asp

Tjänsten är endast öppen för döva, hörsel- och talskadade. När du registrerat dig får du efter några dagar ett avtal med posten. När avtalet är undertecknat och återsänt så läggs uppgifterna in i databasen och du får ett SMS-meddelande att tjänsten är klar att använda.

Vid en nödsituation kan du sedan sända ett SMS till nummer 112 med så mycket information om händelsen som möjligt. Det första meddelandet bör berätta kort vad som har inträffat och om möjligt var hjälpen behövs. SOS-operatören kommer sedan att via SMS ställa kompletterande frågor för att kunna sända rätt hjälp till rätt plats.

Projektet är ett tvåårigt försök som finansieras av Post- och telestyrelsen, PTS, och drivs av SOS Alarm. Bakgrunden är att döva, hörsel- och talskadade har svårt att komma i kontakt med nödnumret när de befinner sig utanför bostaden. I bostaden har de i regel texttelefon vilket SOS Alarm också har. Nu ökas tryggheten genom möjligheten att också utanför bostaden snabbt kunna påkalla hjälp i en nödsituation.

JULGLITTER

		BESÖKER BUTIK HAR SPEFULL		FÅ SÅR-SPÅR		ROM SALVIA	GÅR ATT GÖRA		PLA-NERA VÄTTE
LEK MÄTT FÖRR									
						KANTE VARA FAKTA			
BLEV RIDDARE TRENDIG							TRÖTT-SÄMT TUGG TUNNA		
							50 KVÄVE		SES MED HORN
PÅ FÖR-HAND-PREFIX					PLAGG VERKAR SÖ-VANDE				
HAR ALIBI		PEN KAN GE FYND I DRINK					KLYF-TA		
						MÅNGEN I JUL MÖTTE			
FLOTT RE-SPEKT									

SLÅ GNISTOR SÅ KALLAD		EN PENNING-STINN TYP	FEJA	LEDIG KÄRV	TRUTAR OÖNS-KAT I HALLON		GROV INGEN UTAN ELD		
HÖRS ENVIS					TÄR TURIST KLIMAT			KOMMER OCH GÅR?	
STRÅ KANSKE M. PRÄST-KRAGAR									
		SKISS				SES SO			
		PEN HAR SIN DANS				LÄG-MÄRKE	EAN PÅ GOTT HUMÖR		

								KÄNNER TILL	
									ERBJUDS ANSTÄLLD BRUKA GREJ
									SPORRA SPRIPER FRÖN JÄMNT

JULKRYSSSET 2007

Lösningarna till Julkryssset 2007 ska sändas till Dövas Tidning, Kulstötärvägen 34, 122 40 Enskede senast den 20 januari 2008. Märk kuvertet "Julkryssset". De tre först öppnade rätta lösningarna får bokpriser!

Namn.....

Adress.....

Postnummer och ort.....

TIPSELVAN 2007

1 2007 medförde förändringar för SDR, och ordförande Lars-Erik Wikström sa i en DT-intervju att han vill satsa på – vad?

- 1 Ett smalare men starkare SDR
- X En PR-kampanj för SDR
- 2 En ökad ungdomsrekrytering

2 Döve Slinger Rootsey gjorde ett numera världsberömt fornfynd. Vad var det?

- 1 Grottmålningar i Spanien
- X Klippmålningar i Australien
- 2 Hällristningar i Kanada

3 Sveriges Johnny Nyström och Torbjörn Svenningsson tog medalj i sprintstafett vid Deaflympics 2007. Vilken valör vad det på medaljen?

- 1 Guld
- X Silver
- 2 Brons

4 Vem valdes till ny SDU-ordförande vid SDU:s stämma 2007?

- 1 Joakim Hagelin-Adeby
- X Sven-Emil Karmgård
- 2 Petra Örlegård

5 "När man kan teckna utan vantar – då är det vår!" Vem sa det?

- 1 Joel Kankkonen
- X Mindy Drapsa
- 2 Ida Karlsson

6 Kristoffer Kold Erlandsens familj flyttade till Sverige för att barnen ska få tvåspråkig skolgång. Från vilket land kom de?

- 1 Danmark
- X Island
- 2 Norge

7 En teckenspråkig familj räddade en döv hund från ett ovisst öde. Vilket namn gav de hunden?

- 1 Tina
- X Nina
- 2 Ninja

8 Varifrån kom de här exotiska deltagarna vid Dövas Världskongress i Madrid 2007?

- 1 Korea
- X Zambia
- 2 Sydafrika

9 Vem uppträdde som clown vid Dövas Dag i Vänersborg 2007?

- 1 Sebastian Embacher
- X Manne af Klintberg
- 2 Jianu Iancu

10 Lena Öman rapporterade om ett bistandsprojekt som stöds av Dövas Förening i Göteborg. I vilket land finns projektet?

- 1 Bolivia
- X Nicaragua
- 2 Thailand

11 Vem spelar Odysseus i den teckenspråkiga uppsättningen av Odysseen?

- 1 Ipek D. Mehlum
- X Alexei Svetlov
- 2 Robert Farmer

	1	X	2
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			

Lösningarna till Tipselvan 2007 ska sändas till **Dövas Tidning, Kulstötärvägen 34, 122 40 Enskede** senast **den 20 januari 2008**. Märk kuvertet "Tipselvan". De tre först öppnade rätta lösningarna får bokpriser!

Namn.....

Adress.....

Postnummer och ort.....

God Jul & Gott Nytt År

*Istället för att skicka
julkort, lämnar vi bidrag
till SDR:s internationella
fond, som stödjer
biståndssamarbetet*

www.sdrf.se sdr@sdrf.se

En riktigt god jul
och ett gott nytt år

önskar vi som jobbar på Iris er alla.

Läs mer om oss på www.iris.se/dov

Tolkcentralen

UPPSALA

018-611 67 34

Text tel 018-55 62 00

Tolkcentralen i Stockholm

Tel. 08-406 73 00

Texttel. 08-406 73 10

HEDEMORA TRYCK AB

Istället för att skicka julkort,
lämnar vi bidrag till SDR:s
internationella fond, som
stödjer biståndssamarbetet.

Västerviks Folkhögskola

www.sdrf.se/vv/

- ett företag i Augmenta Care gruppen -

Kardanvägen 15, SE-432 32 Varberg

Tel. 0340-66 68 70 Fax. 0340-66 68 79

www.kikre.com

Nordiska Folkhögskolan i Kungälv

www.nordiska.fhsk.se

